

Fåglar på
Mälaröarna 2009

Innehåll

Något om skatans tjuvaktighet	0
<i>Karl-Erik Fridzén</i>	
Mäläröarnas Ornitologiska Förening 10 år	1
<i>Urpo Könnömäki</i>	
Vår flytt till fåglarnas öar	5
<i>Gigi Sahlstrand</i>	
Duvor och gök på Mäläröarna	7
<i>Urpo Könnömäki</i>	
Fyra tättingars vinterförekomst på Gällstaö	12
<i>Jan Sondell</i>	
Häckfågelinventeringar i Svartsjö 2009	16
<i>Urpo Könnömäki</i>	
Ewa kommer fåglarna in på livet	21
<i>Signe Hagerman</i>	
Observationer i Ekerö kommun 2009	23
<i>Glenn Cornland & Linus Brobacke</i>	
Verksamhetsberättelse för 2009	38
<i>Ulf Nilsson</i>	
Artlistor för Mäläröarna 2009	39
<i>Glenn Cornland</i>	

Något om skatans tjuvaktighet

Karl-Erik Fridzén

Skatan har rykte om sig att vara tjuvaktig och blir ibland beskylld för att samla glänsande föremål. Detta förr av många människor omtalade beteende lockade mig att klättra upp i åtskilliga skatbon under ungdomsåren. Av de skatbon som jag undersökte, kanske mellan 50 och 100 st, har jag aldrig funnit något främmande föremål av något slag och ingen annan som jag vet undersökt skatbon har kunna bevisa något fall där skator samlat föremål i boet. Att de setts flyga bort med glänsande föremål är kanske riktigt, men att de göms i boet är nog bara ett antagande. Är skatan så tjuvaktig som ryktet påstår? Nej vill jag påstå.

Om skatan finns följande information på Wikipedia:

I den nordisk-germanska mytologin var skatan såväl gudabudbärare som dödsjudinnan Hels fågel. Man associerade den med olycka, sorg, nöd och sjukdom. I europeisk medeltid och vid tiden för häxförföljelserna räknades den – liksom kråkor, korpar och svarta katter – som häxdjur eller till och med som en häxa själv. Den ansågs tidvis också vara en själsrövare i förbindelse med Satan. Dessutom blev den associerad med döden och kallades ”galgfågel” eftersom den ofta besökte avrättningsplatser.

Sedan denna tid har den i Europa rykte om sig att vara ”tjuvaktig” och anses bortföra och gömma glänsande föremål, vilket dock inte är sant. Den felaktiga föreställningen att skator gärna bär in glänsande föremål i sina bon har bland annat resulterat i att Rossini 1817 lät uppföra en opera *La gazza ladra* (Den tjuvaktiga skatan), som ytterligare spred myten. (*En tjänsteflicka anklagas för att ha stulit ett smycke och dömdes skyldig härtill samt skulle avrättas, då man i sista ögonblicket fann det bortkomna föremålet i ett skatbo – tänk så dramatiskt!*)

Faktum är att skatan plockar saker för att undersöka dem, och – om så är möjligt – bära iväg dem. Särskilt intressanta objekt gömmer den under lite löv eller gräs. Man antar att handlingssättet att samla och hamstra föda tränas genom detta beteende. Ett visst intresse för blänkande föremål delar skatan med många fågelarter men ryktet om att den stjal allt blänkande som den kan komma åt är osant. Ryktet härstammar förmodligen från att man ibland kan iaktta den när den gömmer matförråd eller det faktum att skator är boplundrare.

Fåglar på Mäläröarna

Årgång 10, 2010. ISSN 1650-982X

Redaktör: Jan Sondell

Mäläröarnas Ornitologiska Förening

Mäläröarnas Ornitologiska Förening är en lokalförening av Sveriges Ornitologiska Förening. Verksamhetsområde är Ekerö kommun i Stockholms län.

Styrelse 2009

Ordförande: Urpo Könnömäki

Vice ordförande: Jan Sondell

Sekreterare: Ulf Nilsson

Kassör: Jan Björk

Övriga ledamöter: Gigi Sahlstrand

Linus Brobacke

Glenn Cornland

Signe Hagerman

Björn-Olof Svanholm

Medlemskap & aktiviteter

Medlem blir man genom att sätta in 140 kr på pg 50 22 80-1 (familjemedlem och ungdom under 18 år 50 kr) Föreningen har ett aktivitetsprogram, inventerar häckfåglar och bedriver observationer vår och höst vid Svartsjöviken och ger ut en årsskrift som behandlar fåglarna i kommunen.

Medlemmar kan även få ett nyhetsbrev via e-post. Kontakta någon i styrelsen!

Föreningens hemsida finns på <http://www.mof-ekero.se/>

Rapportera dina observationer i Ekerö kommun på Internet! Gå till:

<http://www.artportalen.se/birds/>

Ta del av andras obsar på Mäläröarna! Gå till:

http://www.artportalen.se/birds/uttag_obslista.asp?kommunkod=0125&senasteveckan=true

Framsida: Kattugglepar trivs i vinterkylan på Gällstaö

Foto: Urpo Könnömäki

Mäläröarnas Ornitologiska Förening 10 år

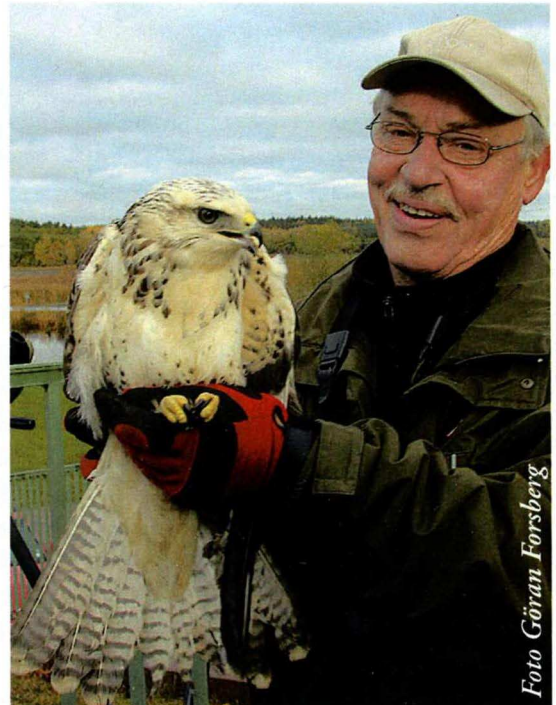
Urpo Könnömäki

Det har nu gått tio händelserika år sedan MOF bildades. Man kan ta till den gamla klyschan, ”när man har roligt går tiden fort”, och det har den verkligen gjort. Vi har lyft in Mäläröarna i fågelskådarnas hjärtan och medvetande från det att öarna tidigare nästan ha varit en vit fläck på fågelkartorna.

Processen fram till bildandet av föreningen tog dock nästan tjugo år efter ett första försök för sedan för två decennier sedan. Då samlades nämligen en grupp ornitologer för att diskutera bildandet av någonformavfågelförening på Mäläröarna. Idéerna om en planerad verksamhet gick dock något isär. Försöket rann alltså ut i sanden och sedan kändes det som om frågan inte så lätt kunde omprövas. Men 2000 ville Ekerö kommun ha en representativ motpart för diskussioner om fågelskyddsfrågor i samband med startandet av Projekt Svartsjövik. Den 23 februari bildades i närvaro av 22 personer Mäläröarnas Ornitologiska Förening, MOF, vid ett möte i Tappström. Antalet medlemmar var vid det första årets slut 70 stycken. Mycket av föreningsarbetet de första åren kom alltså att handla om Svartsjöprojekt som infattade restaurering av våtmarksbeten vid viken. Syftet var att återskapa strandängarna och för-

Det första fågeltornet vid Svartsjövik

Föreningens ordförande Urpo Könnömäki med en ormråk

bättra vattenkvaliteten i viken. Markägarna Statens Fastighetsverk, Stockholms stad och lokala bönder var välvilligt inställda till projektet. Flera ideella föreningar har samverkat bland annat i olika inventeringsinsatser som underlag för genomförandet av projektets åtgärder. Före restaureringsarbetet startade MOF fågelinventeringar vid viken. Utsikt skapades från ett provisoriskt fågeltorn vid Sockarbydikets mynning. Det bestod av en gammal byggställning som Stockholms stad välvilligt hade satt upp. Vi hade också några plattformar som vi hade spikat upp i höga träd. Själva viken var ju omgärdad av ett tjockt vass- och busksly-

Foto Jan Sondell

Vassbränning 2001 i Svartsjöviken

bälte som skymde insynen till en stor del av de öppna vattenspeglarna i mitten av viken.

Innan markbearbetningen påbörjades 2001 hade vassen eldats upp i MOFs regi för att underlätta för maskinerna. Markbearbetning med jordbrukstraktorer och amfibiefordon påbörjades den 20 augusti och pågick till den 6 september. När de stora maskinerna arbetade sig igenom vass och sly var det många som undrade vad det var som pågick. Maskinerna var dock tvungna att köra runt buskar och större träd som sedan fick tas ner manuellt. Riset lades i högar och brändes. Totalt behandlades ca 35 ha våtmarksbete och det sammanlagda betesområdet

omkring viken uppgår nu till ca 50 ha. Övriga 10 ha restaurerades i anslutning till Svartsjö slott. Områdena betas nu av nötkreatur. De första åren efter restaureringen kunde man se de fria vattenytorna från stränderna vilket verkligen underlättade inventeringsarbetet.

Byggandet av ett permanent fågeltornet på östra sidan 2002 ökade ytterligare tillgängligheten vid viken. Sedan kunde man i stort sett spana av hela viken i tubkikaren från tornet. Vid Kumlavägen ordnades en fin parkeringsplats och en informationstavla och en gångstig märktes ut omkring viken. Då hade MOF redan börjat med exkursioner i området. Tornet nyttjades flitigt av oss

Foto Jan Sondell

Markbearbetning i Svartsjöviken

Foto Ulf Aronsson

Ett permanent fågeltorn uppfördes på vikens östra sida 2002
fågelskådare och av allmänheten.

Föreningsarbetet i övrigt kännetecknas i huvudsak av exkursionsverksamhet främst inom kommunens gränser. Att upptäcka och utforska olika fågellokaliter har pågått under hela decenniet. I årsskriften Fåglar på Mäläröarna har både lokaler och alla fågelfynd löpande presenterats och dokumenterats.

Det höga vattenståndet våren 2002 lockade många vadare och änder till det åkerområde som ligger norr om tillfartsvägen till Svartsjö slott. Dammsnäppa och rödspov noterades t ex för första gången i kommunen. Arrendatorn på Svartsjö kriminalvårdsanstalt pumpar normalt bort vatten från denna åker men denna vår hade pumpen gått sönder. Efter samråd bestämdes att vattnet skulle lämnas kvar i området eftersom fåglarna påbörjat häckning. För kommande år planerade markägaren tillsammans med arrendatorn att förbättra torrläggningen av åkrarna men på MOFs förslag skulle man på en del av området också anlägga en våtmark.

När det första våtmarksförslaget presenterades 2003 blev vi mycket besvikna och ifrågasatte nyttan av att satsa så mycket pengar på en invallning, som till och med skulle minska det naturliga översvämningssområdet. Efter informella kontakter med markägaren och förrättningsmannen omarbetade man förslaget och efter

några månader kom ett nytt förslag i ett stort brunt kuvert. När jag öppnade kuvertet och såg det nya förslaget överträffade det våra egna restaureringskrav med råge. All naturlig våtmark hade nu hamnat utanför åkermarken. Efter semestern 2003 påbörjades grävningarna och arbetet med vallarna mot åkermarken var klart i december 2003. Då hade man anlagt ca 2 km skyddsvall mot Mälaren med en tät kärna av lera och med flacka slänter. En pump avvattnar åkermarken till våtmarksområdet utanför, som är ca 15 ha stort. Det var så Svartsjö Dämme föddes.

Redan på våren 2004 visade det sig att restaureringen hade blivit en fullträff. Det kryllade av olika vadare som man tidigare bara hade drömt om att få se på Mäläröarna. Det blir oftast optimala förhållanden i en våtmark just efter en restaurering. Jag har alltid undrat hur fåglarna hittar till nyrestaurerade våtmarksområden, men det är givetvis livsnödvändigt för dessa arter att komma rätt! Även vi MOF-medlemmar hittade ut till nya fågelupplevelser!

År 2005 inträffade en ornitologisk sensation, då ett par dammsnäppor beslöt sig för att häcka i det nyanlagda Svartsjö Dämme. Alldeles särskilt roligt var att häckningen gick så bra att tre ungar blev flygga - det är andra gången i Sverige något sådant hänt. Hela häckningsförloppet från ungarernas kläckning och den barnvaktade hannens oro tills ungarerna blivit flygga kunde dessutom studeras på nära håll från utsiktsskullen vid Dämmet.

Foto Jan Sundell

Grunden läggs till utsiktsskullen vid Svartsjö dämme av Björn-Olof, Per och Urpo i december 2005.

Foto Jan Sondell

Plattformen reses vårvintern 2006 av Per och Urpo.

Vintern 2005–2006 byggde några medlemmar ur MOF en utsiktsplattform på kullen. Resultatet blev mycket lyckat och besöksantalet har varit minst lika stort som i det stora fågeltornet vid Svartsjöviken några km söderut.

Nu i slutet av decenniet har föreningsverksamheten funnit sina former och de huvudsakliga aktiviteterna är fortfarande närmiljön på Mäläröarna med exkursioner, kryssningstävlingar och fågelinventeringar. Medlemmarnas rapportering till Svalan är flitig. Under en innekväll om året har dock ofta någon långresenär berättat om mer udda resmål och miljöer.

Vi har nu efter 10 år fått en bra bild av Mäläröarnas fantastiska fågelliv med nya spännande fågellokaler och nya arter för Ekerö kommun. Som tur är finns det massor av upptäckter kvar att göra – ut och leta!

Vår årsskrift Fåglar på Mäläröarna har blivit mycket uppskattad bland våra medlemmar, många har till och med ringt och frågat när den kommer. Nyhetsbrevet per e-post är också en mycket uppskattad informationskanal som vi haft igång under många år. Nu jobbar vi med vår hemsida som sakta men säkert börjar ta form.

Stort tack till alla medarbetare och föreningsmedlemmar som har bidragit till att föreningen har utvecklats under dessa tio år. Hoppas att de kommande åren blir minst lika givande!

Foto Göran Forsberg

Exkursion den 18 oktober 2009 med anledning av MOFs 10-årsjubileum.

Vår flytt till fåglarnas öar

Gigi Sahlstrand

Här berättar jag om när jag, min sambo Göran Forsberg och hans dotter Caroline (bor med oss varannan vecka) flyttade till Mäläröarna och hur vi jobbar på tomtlistan. I skrivande stund är den uppe på 135 arter.

En gråmulen söndag i november satt vi vid frukostbordet i min lägenhet i Solna. Vi satt där och slöläste DN. Av en slump råkade Göran läsa om ett hus till salu som hade visning denna dag. Nu var vi inte alls i köptagen för hus, inte ens i tanken. Flytta till hus ville vi men om några år. Hur som helst fastnade vi för "Svartsjö" i annonsen - där låg ju Svartsjöviken! Vi kanske skulle ta huset som ursäkt och skåda lite fågel ute på Ekerö. Jag skäms att säga det, så här två år senare, att det enda jag kunde om Ekerö var citronärla och dammsnäppa - ja, då vet ni var jag hade varit tidigare under mina få besök i kommunen.

Hur som helst så gav vi oss iväg och letade oss fram till huset. Redan när vi parkerade vid huset kändes det som vi "hittat hem". Och när vi genom glasrutan i ytterdörren såg Väntholmsviken rakt igenom huset - då klack det till i oss båda. Vi gick runt i huset och mös, och när vi senare stod ute på altanen kom jag på mig själv med att tänka: "storskrake - tomtkyss nr 1, vigg - tomtkryss nr 2". Efter fem dagar skrev vi kontrakt på huset! Sen ringde jag Urpo och frågade hur man blev medlem i MOF.

Inflyttningen skedde i slutet av februari 2008. Jag hade ingen vidare lust att packa upp,

Sparvuggla

jag ville ut och utforska fågellivet och jobba på tomtlistan. Nyfikenheten var stor på vad det var för fåglar man hade och skulle få ha runt sig! En av de första arterna att hälsa oss välkommen var en ljuvlig orädd sparvuggla. Därefter träffade vi på skådarna, en efter en, i kommunen. Alla lika trevliga och hjälpsamma, vi fick många tips på fåglar och lokaler!

Från verandan blir det lätt nya tomtkryss

Det var en mild vinter så isen lade sig aldrig, det gjorde att tomtlistan ökade i rasande takt. Vi hade ju egentligen ingen aning om hur fågellivet skulle vara runt om oss, men de bästa förutsättningar fanns. På ena sidan av huset är det en skog med både barr- och lövträdsområden, på andra sidan ligger Väntholmsviken, 40 meter från huset. På andra sidan viken, ca 500 meter bort, finns det kohagar, ängar, skog och hyfsad vass.

Vi har en massiv fågelmatning vintertid men matar även resten av året. Det hjälper till att ha fågellivet nära inpå sig hela tiden. Och på grund av matningen kommer mössen och med mössen kommer kattugglorna. Speciellt på sensommaren när de juvenila kattugglorna börjar röra sig kan det bli ett hiskeligt liv utanför vårt sovrumsfönster, där matningen är. Jättekul och spännande i början, men efter ett tag när nattsömnerna ideligen blev störd, blev man lite mindre glad. Hade inte en aning om att kattugglor ger så mycket ljud

ifrån sig! Näja, de äldre markerar sina revir och sen slutar bråken.

Ett mål var att komma med i "Tomt 100" dvs. se/höra minst 100 arter från sin egen tomt. Efter 3 veckor kom mindre hackspetten på besök och det blev kryss nr. 50. Den 9 juni satt plötsligt en grå flugsnappare utanför fönstret där jag satt och jobbade vid datorn, det blev art nr. 99. Nu var det spännande vad som skulle bli art nr. 100! Den 13 juni 2008 skrek plötsligt Göran till "Tror det kom en storlom inflygande". Den verkade landa men blev skymd av en björk. Jag tog snabbt fram tuben och där kom den simmande in i bild!

Det tog oss 3,5 månad att få ihop 100 arter. I skrivande stund är vi uppe i 135 st. Ljuvligt med sådan artrikedom för fågelskådare och fågelfotograf! Lika ljuvligt med fåglar tycker dock inte Caroline, snart 14 år, det är. Hon fotar hellre närbilder på humlor, blommor eller andra spännande objekt inom 10 cm närgräns.

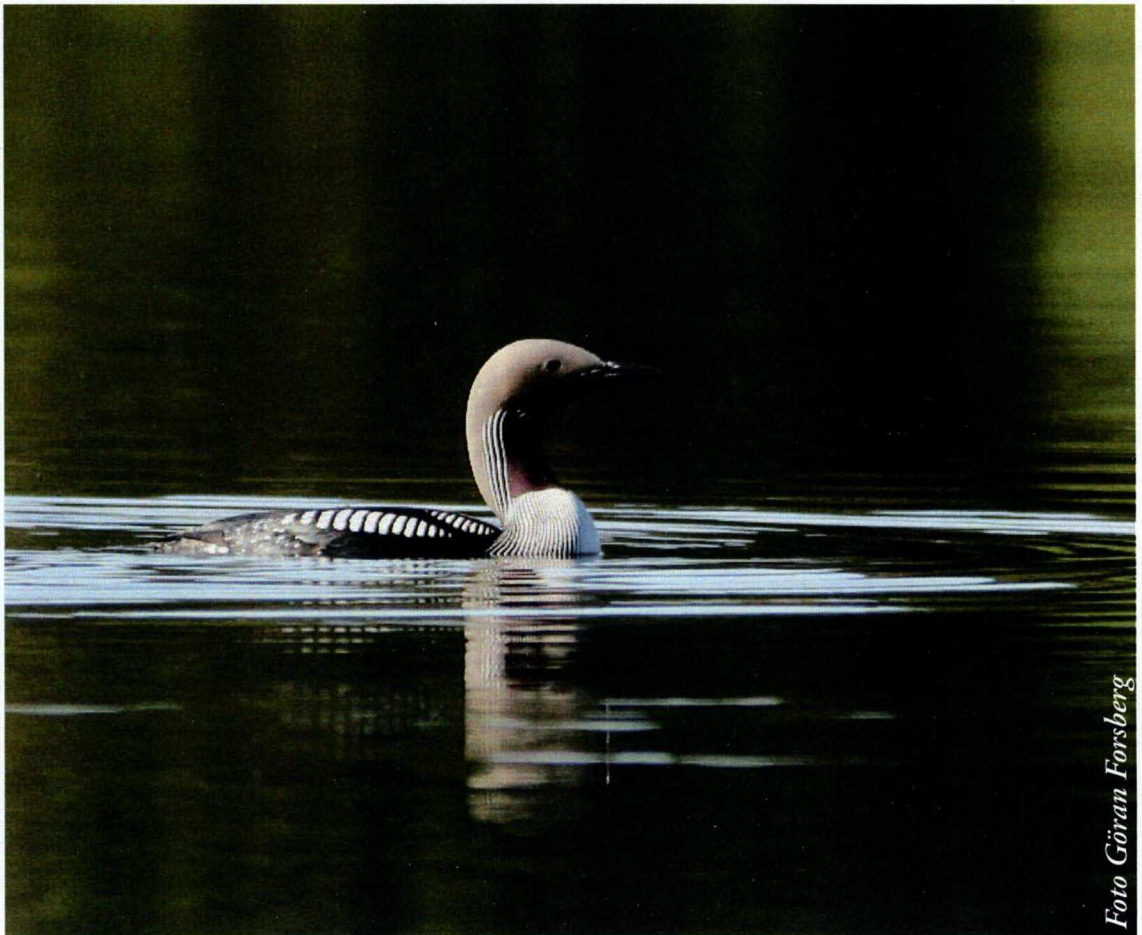

Foto Göran Forsberg

Storlom

Foto Ingemar Karlström

Skogsduva

Duvor och gök på Mälaren

Urpo Könnömäki

Familjen duvor består av fem arter som man har möjlighet att se på Mälaren. Gemensamt för duvorna är att de kan dricka vatten medan andra fågelarter tar in vatten i näbben och sedan lyfter på huvudet. Göken är ensam i sitt släkte och är även ensam om att parasitera på andra fågelarter när det gäller ruvning av ägg och uppfödning av ungar.

Inledning

Duvorna är medelstora fåglar med små huvuden, kort delvis skinnbelagd näbb, högbröstade, med små spetsiga vingar och rätt lång stjärt. Deras allmänna utseende, trippande gång och snabba flykt är allmänt bekant genom tamduvorna. De vilda arterna hör hemma i skogen men provianterar mycket på fälten. De är fröätare och dricker vatten sugande, ej klunkande som andra fåglar. De lägger två vita ägg i kullen, ofta två kullar, ungarna kläcks nakna och uppföds av föräldrarna med ur krävan uppstött, förberedd vegetabilisk näring. Ruvingstid hos ex. ringduvan

är 17 dygn, uppväxttiden 28 dygn. Duvor är dagflyttare.

Göken är traststor med nästan alltför långa vingar och stjärt. Den har smal, något böjd näbb, blågrå eller brunaktig. Göken sitter vågrätt i träd, på marken är den bara korta ögonblick. I flykten är det något torn- eller sparvhöklilik. Hanen har ett högt lockrop, välkänt, honan en rullande drill. Främst är de larvätare. Ungen föds upp av insektätande tättingar, han spärrar upp gapet som en småfågel och har ett "universellt" hungerskri. Ruvingstiden är 12 dygn, uppväxttiden 21 dygn.

Duvor i diktningen

Duvor har sedan antiken varit mytomspunna, speciellt deras läten som man har försökt beskriva med olika liknelser. Här tar jag med en poetisk beskrivning, en betraktelse om duvornas läten. Så här låter en fri beskrivning från 1940- talet hämtad ur boken Fåglar i bygd och obygd av Knut Hagberg.

”Tennyson lär en gång – enligt lord Gurzon – ha uppgivit, att han ansåg dessa versrader vara det skönaste han har skrivit:

*Myriads of rivulets harrying thro' the lawn,
the moan of doves in immemorial elms,
and murmuring of innumerable bees - - -*

Otaliga bäckar som hastar genom gläntan,
klagan från duvor i de uråldriga almarna,
och surret från oräkneliga bin - - -

Visst är att de äga smältande väljud och att de skänka en vision av ett paradisiskt landskap: *The moan of doves in immemorial elms.*

Theokritos har i sin sjunde idyll en liknande sammanställning:

*Lärkorna sjöngo och steglitsan sjöng och den kuttrande duvan;
Gyllene bien svärmade runt kring källornas vatten.
Allting luktade sommar och sol och mognade frukter.*

Steglitsan har visserligen föga att skaffa i detta sammanhang; det är troligen en hävdvunnen felöversättning för sävsångare; men duvans kuttrande har klassiskt samband med binas surr, med rinnande vatten och höga träd.

Den duva en svensk i sådana sammanhang tänker på är skogsduvan, rättare kallad blåduvan, ty någon skogsfågel är hon i själva verket icke alls. Hon är lövskogens fågel, almarnas och de ihåliga ekarnas. Hennes fjäderdräkt är skimrande blå. Hennes kutter är fyllt av melankoli: ett långdraget åå-e-råh, åå-e-råh.” Det verkar fortfarande vara så att många människor tycker att duvkutter är antingen behagligt eller obehagligt, mystiken håller i sig.

(Tennyson, Alfred 1809–92, engelsk skald, Theokritos ca 305-250 f. Kr. grekisk herdediktare.)

Artvis genomgång

Skogsduvan (blåduvan) *Columba oenas* är något mindre än tamduvan och alltså betydligt mindre än ringduvan. Den är mörkare, mer blågrå, än sin storvuxna släkting och har inget vitt på hals eller vingar. På halssidorna har den ett på nära håll synligt parti som skimrar metalliskt i ljusgrönt och vinrött. I flykten ser skogsduvan kortare och framför allt mera kortstjärtad ut. Flyghastigheten är högre och verkar stadigare. Jämfört med en vildfärgad tamduva har skogsduvan svarta fläckar på vingen men inte band, gumpen är grå, inte vit.

Levnadssätt och vanor liknar ringduvans. Skogsduvan är mindre vanlig än ringduvan. Valet av häckningsterräng beror främst på förekomsten av lämpliga bohål såsom spillkråkehål, holkar, hål i stenmurar osv. På Mäläröarna har

vi lokalt en stabil population främst i våra stora slottsparker samt i naturreservaten Eldgarnsö och Väsby hage. I Älby hage har jag satt upp några holkar som jag har kontrollerat under flera år. Häckningar har lyckats några gånger; fåglarna är mycket störningskänsliga och skygga vid bopplatsen. Största hotet mot duvans fortplantning är kajorna som ockuperar bohålen redan under tidig vårvinter innan duvorna har anlänt på våren. Blåduvan trivs även i barrskog.

Födan består av olika bär, frön och knoppar. Arten provianterar gärna på åkrar och fält. På häckplatserna ses fåglarna spelflyga likt tamduvor med v-ställda vingar. Hanens läte är ett snabbt upprepat tvåstavigt *ou-å, ou-å, ou-å*. Skogsduvans flyttning sätter i gång i slutet av augusti, övervintring sker i Frankrike och Spanien med återkomst i slutet av februari – början av mars.

Ringduvan *Columba palumbus* är alltid lätt att känna igen på vingarnas och halsens vita teckningar vilka lyser på långt avstånd. I flykten är den tyngre, mer högbröstad och med längre stjärt än skogsduvan. Juvenil saknar bröstband och halsteckningar. Vid uppflog och landning klatschar vingarna ljudligt. I spelflykt stiger den med snabba klatschande vingslag, sänker sig sedan långsamt glidande på stela vingar. Lätet är ett dovt blåsande, i stavningen varierat *do-doooh, do-do dooh do*, klangen är ödslig och lätet har karaktären av en ugglas ropande. De senaste decennierna har ringduvan ökat i antal, den är allmän i all slags skogsmark och har även invandrat städernas parker och villaträdgårdar. Boet återfinns ofta i en gran eller ett risigt fruktträd, som en slarvigt byggd rishög. Den lägger två kullar, ibland tre.

Födan består av olika bär, frön och knoppar. Bok- och ekollon är en viktig föda om hösten. Den provianterar ofta regelbundet morgon och kväll på åkrar och fält. Ringduvan flyttar till Västeuropa, främst Frankrike och Spanien. Under sträcket i september – oktober och mars – april uppträder den ofta i stora flockar. På höstarna

födosöker flockar på upp till 1000 individer på de olika åkerfälten på Mälarsöarna. Ringduvan älskar särskilt ärtor som odlas på flera ställen, t.ex. på Malmviks strandängar.

Turkduvan *Streptopelia decaocto* är en slank och långstjärtad duva, beigerosa med ett iögonenfallande svart band på halsen. Förväxling med turturduva kan ske. Under spelflykt seglar den med svagt nedåtböjda vingar och utspänd stjärt och demonstrerar tydligt stjärtundersidans teckning. Juvenil saknar halsband och är mer grå i färgen. Lätet är ett snabbt upprepat mörkt *koh-koo, ko*.

Turkduvan härstammar ursprungligen från Asien och har under 1900-talet spridit sig mot nordväst. Några enstaka observationer finns på Mälarsöarna. Häckning har förekommit för ett par, tre år sedan vid Husby gård på Munsö, enligt ägarna. Fåglarna verkar alternera mellan Husby och Österås gårdar, den senare ligger ett par kilometer österut. Flera ornitologer har sett fåglar på gården. I så fall är det en ny häckande art för Ekerö kommun. Turkduvan är stannfågel men invaderade Västeuropa i mitten av 1900-talet.

Turkduva

Turturduvan *Streptopelia turtur* är en liten, lätt duva med lite ryckig och kastande flykt. Vid uppflog och nedslag är stjärtens teckning i ögonenfallande. Brun översida, mörkare vingundersidor och kortare stjärt skiljer den även från turkduvan. Som ungfågel ger den mer gråbrun eller gråbeige helhetsintryck, saknar mörka fjädercentra och halsfläck. Lätet är ett mjukt spinnande *torr, torr...* eller *turr, turr...* vilket har gett fågeln dess namn.

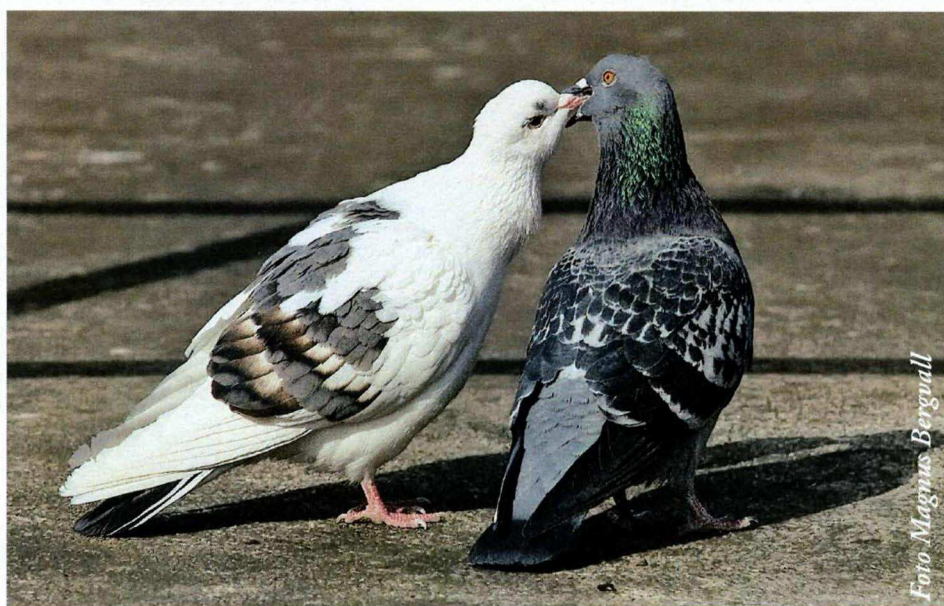
Arten har observerats några enstaka gånger på Malmviks strandängar i de stora duvflockarna där på höstarna. Är en sällsynt gäst i hela Sverige. Den *Turturduva* lever av frön från örter och gräs. Flytten, troligen till Afrika, sker från slutet av juli – september, återkomst i april – maj.

Tamduvan *Columba livia (domest.)* hör hemma i städer och samhällen i vårt land såväl som i hela den urbaniserade världen. Man kan betrakta den som ett speciellt inslag i faunan tillsammans med fasanen och kanadagåsen. Ser man en duvflock på gatan kan den visserligen ge ett ganska "domesticerat" intryck med sin blandning av vita, vitrosiga, ljusblå, mörkblå och bruna fåglar, men i

varje flock brukar exemplar med den vilda klippduvans färgteckning vara representerade: ljus blågrå med två svarta vingband, vit övergump, och som själva finessen ett parti med metallglitterande grönt och rött på halsens sidor. Tamduvans häckning pågår under en stor del av året.

Klippduvans utbredning idag är klippstränder på Skottland och Irland samt i Medelhavet. Tidigare häckade den också på norska västkusten. De brevdovor som föds upp för tävlingsverksamhet har tamduvan och därmed klippduvan som närmaste släkting.

Tamduvor

Göken *Cuculus canorus* är långstjärtad och spetsvingad med en något tornfalk- eller sparvhöklilik silhuett. Ses ofta i flykten som är snabb och rak men med något tama vingslag; den höjer vingarna bara i höjd med kroppen och får tack vare huvudets form och hållning en något svankryggig profil. Den skiljs från sparvhök på de spetsiga vingarna. Honan liknar hannen men har en brun anstrykning i ett band över bröstet. Ungfågeln har ovan ljusa bräm, är undertill tvärvatttrade även över bröst och strupe och har en tydlig vit fläck i nacken. De är oftast mörkare, mer skiffergrå i grundfärg.

Göken ropar i maj – juni sitt välkända *kuck-koh*, oftast från toppen av ett träd. Upphetsad av en rivals närhet låter hanen också höra ett skrockande och hest *gog-gog-gog-chä-chä-chä*. Honan har en småspovlik, explosivt bubblande drill. Göken förekommer allmänt i de flesta typer av öppna landskap med inslag av buskar och träd liksom i öppen skogsmark och i norra Sverige högt upp i fjällbjörkskogen. Göken lever under högsommaren en undanskymd tillvaro. Den livnär sig på insekter, framför allt håriga fjärilslarver vilka undviks av många andra fågelarter. Under sensommaren ser man ofta juvenila fåglar spana efter larver från stängselstolpar och låga buskar.

Göken har en i Sverige ganska unik fortplantning då den värper sina ägg ett och ett i andra fåglars bon. Gökungen stöter ut övriga ägg eller ungar ur boet och föds sedan ensam upp av värdparet. Varje hona är specialiserad på en art vars ägg liknar hennes egna. Över 100 olika värdarter

har noterats i Europa. Ängsbiplärka, järnsparv, rörsångare, sädesärla och rödstjärt är de vanligaste. Flytten sker från slutet av juli – början av september till tropiska Afrika. återkomst i slutet av april – maj.

På Mäläröarna förekommer göken tämligen allmänt. Enligt mina anteckningar kommer göken mellan 5 och 10 maj till Älby hage där jag bor. Då påbörjas ett väldigt galande som varar ända in i början av juli. Göken är ju lätt att locka när den är som mest parningsvillig. Flera exkursioner till Älby hage har gett deltagarna fina upplevelser av gök. En exkursion med Stockholms Vandrarförening på 1980-talet är en av de mest minnesvärda. De flesta deltagarna var äldre herrar och damer som inte hade hört göken på flera år.

Vi satte oss för att fika och då tänkte jag att det var ett ypperligt tillfälle att bli muntergök. Jag började härma göken och fick svar omedelbart, alla blev jätteglada och hux, flux hade vi tre stycken gökar som virvlade runt ovanför våra huvuden. Fortfarande när jag träffar några av dem som var med den gången säger de att det var en av deras mest magiska naturupplevelser. Så kan det blir när man leker muntergök!

Litteratur

- Hagberg, K. 1944. Fåglar i bygd och obygd.
Jonsson, L. 1993. Fåglar i Europa.
Rosenberg, E. 1953, 1972. Fåglar i Sverige.
Koltoff, G & Jägersköld, L. A. 1898. Nordens Fåglar. Stockholm.

Foto Göran Forsberg

Fyra tättingars vinterförekomst på Gällstaö

Jan Sondell

De flesta dagar har jag under vinterhalvåret antecknat de fågelarter som besökt min matplats på Gällstaö. Nedan följer en sammanställning på dessa data sammanställda som högsta antal per vecka för arterna pilfink, grönfink, gulsparv och stenkäck.

Inledning

Förekomst och flyttning

En analys har gjorts över fyra arter tättingars vinterförekomst på Gällstaö. Arterna är pilfink, grönfink, stenkäck och gulsparv. De fyra arterna har varierande förekomst i Sverige och olika flyttningssvanor. Pilfinken är en av våra mest utpräglade stannfåglar och trots över 56 000 ringmärkta finns det bara 16 återfynd registrerade på längre avstånd än 50 km. Utbredningen i Sverige är i huvudsak upp till Mälardalen. Grönfinken förekommer i nästan hela landet och flyttningen går tydligt mot sydväst. Återfynd saknas helt i centrala och östra Europa. Grönfinken når ända till Sydfrankrike men en stor del av populationen övervintrar inom landets gränser. Stenkäcken förekommer som pilfinken främst upp till Mälardalen. Även stenkäcken flyttar till kontinentala Europa, men på bredare front än grönfinken. Gulsparven förekommer likt grönfinken i hela landet men de fåglar som uppträder i östra Sverige vintertid härstammar främst från Norrland och norra och mellersta Finland. Nästan inga gulsparvar flyttar vidare söderut från Skandinaviska halvön (Fransson & Hall-Karlsson 2008).

Fågelmatningen på Gällstaö

Sedan vintern 1997/98 har jag haft fågelbord på min tomt på Gällstaö och varje år matat fåglar perioden från mitten av november till slutet av april. Nästan varje dag har jag läst av morgontemperaturen och även noterat i min dagbok vilka fågelarter och antal som besökt fågelbordet. I denna uppsats har jag sammanställt data för de tre senaste vintersäsongerna 2006/07 – 2008/09. I tabell 1 redovisas minimitemperaturen ca 0600 och maximiantalet registrerade

gulsparvar, grönfinkar, pilfinkar och stenkäckar per vecka, totalt 24 veckor per vintersäsong (vecka 47 – vecka 18).

Matplatsen ligger i anslutning till en stor öppen gräsmatta, boningshus och diverse buskar och träd. Liknande tomter finns i omgivningen men inte någon sammanhängande skogsmark. Udden där jag bor är omgiven av relativt stora vattenytor. I fågelbordet och på marken omkring har jag dagligen spritt ut efter åtgången lämplig mängd mat av vildfågelblandning, solros- och hampfrön. Under de kallare perioderna har även talgbollar erbjudits. Den enda av de aktuella arterna som äter talg är pilfink.

Resultat

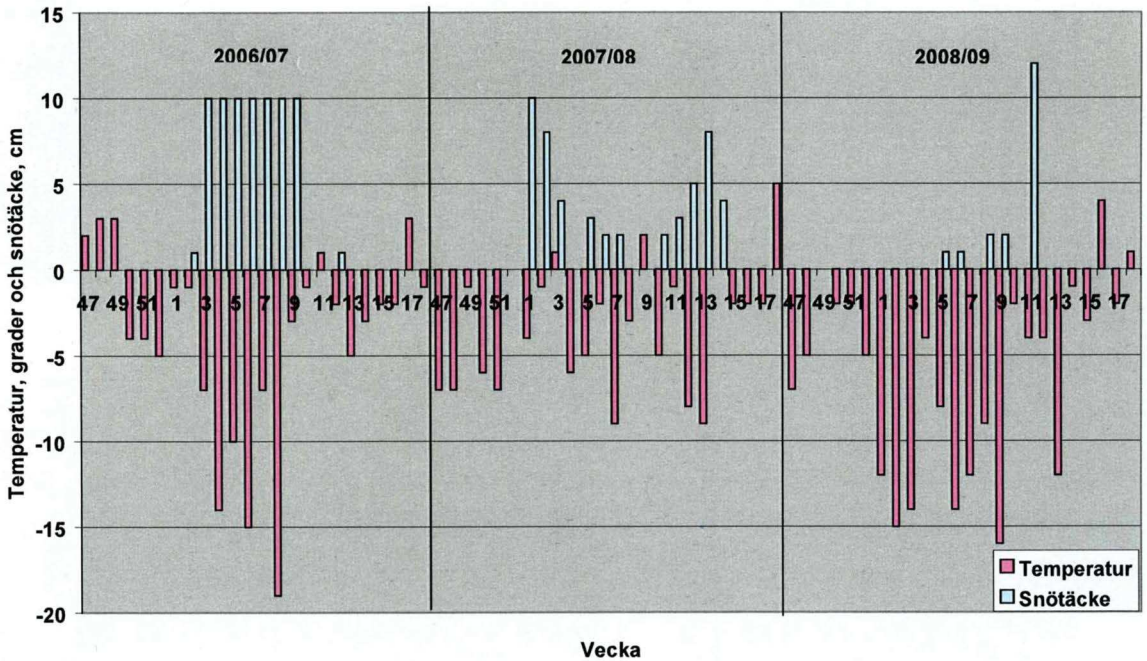
Temperatur och snö

I figur 1 redovisas tidig morgontemperatur som minimum per vecka. Det betyder att dagens medeltemperatur i regel varit 5-10 grader högre. Som relativa tal bör temperaturerna ändå kunna vara jämförbara mellan åren. Av figuren framgår att januari och februari 2007 var relativt kall och även februari 2009. Räknet per säsong var minimimorgontemperaturen per vecka åren 2006/07 – 2008/09 i medeltal -3,9, -3,3 och -6,2 grader. Den senaste vintern var alltså i genomsnitt klart kallast. Förekomst av snötäcke har noterats sporadiskt och framgår också grovt av figur 1. Generellt kan sägas att vid lägre temperaturer noterades också i regel åtminstone ett tunt snötäcke. I januari – februari 2009 var det dock snöfattigt.

Pilfink

Arten uppvisar en stabil förekomst alla tre vinterhalvåren (figur 2). I medeltal per säsong

Morgontemperatur och snötäcke

Figur 1 Morgontemperatur och snötäcke under de tre vintrarna 2006–2008 (veckorna 47–18).

har registrerats som högsta antal 25, 17 respektive 25 pilfinkar per dag och vecka. Variationen över säsongerna är liten och understryker pilfinkens stationära vanor.

Grönfink

Även grönfinken visar på stabil förekomst under treårsperioden (figur 3). En viss ökning av anta-

let fåglar har skett under de tre säsongerna, 9 resp. 11 och 15 fåglar som högsta antal per dag och vecka.

Stenknäck

Förekomsten av stenknäck har i motsats till grönfinken minskat under perioden, från 4 till 2 och sista året 1 fågel som maximum i medeltal per dag och vecka (figur 4).

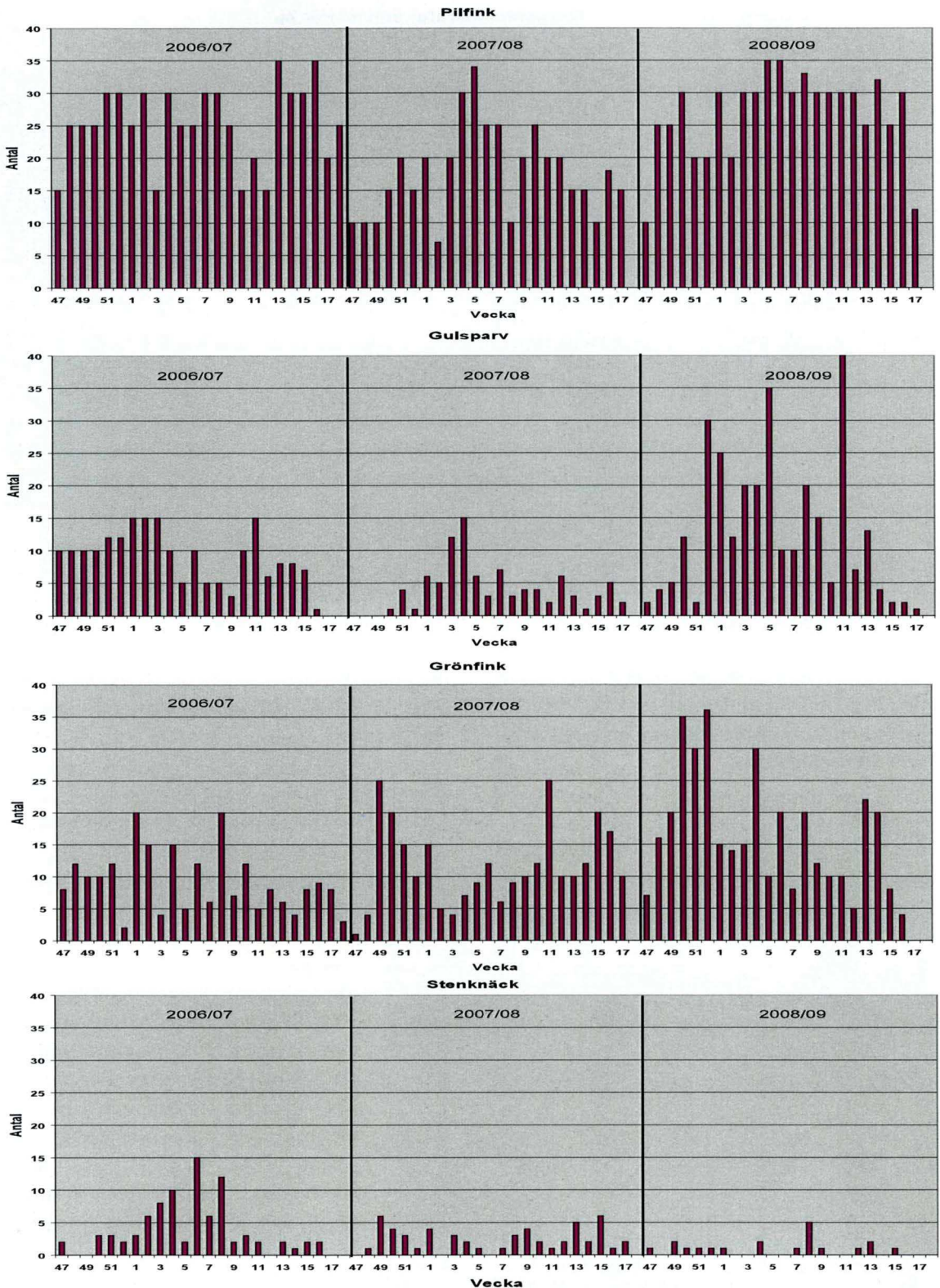

Stenknäck

Gulsparv

Mest talrik var gulsparven det kalla året 2008/09 (figur 5) medan höstförekomsten var störst 2006. Per säsong noterades 8, 4 och 12 fåglar i genomsnitt. År 2007/08 alltså förekomsten lägst. Då var också vintern den mildaste.

Summeras de fyra arterna blir siffran 46, 34 och 48 ex per vecka i medeltal. Förutom dessa arter besöktes fågelbordet regelbundet av ett antal koltrastar, talgoxar och blåmesar och periodvis givetvis också av mera udda arter.

Figur 2 Maximalt antal per dag och vecka (47–18) för pilfink, gulsparv, grönfink och stenknäck 2006–2009.

Foto Göran Forsberg

Gulsparven kommer ner till Mälardalen på vintern från norra Sverige och Finland

Kommentarer

De data som ligger till grund för denna analys har insamlats dagligen under tre vinterperioder. Givetvis kan kvaliteten växla något på uppgifterna, men eftersom det är maximi- eller minimisiffror (temperatur) per vecka (ett värde av flera möjliga) bör de åtminstone vara jämförbara mellan åren. Maximivärdena ger en mer positiv bild än om man skulle använda medelvärden, men detta är svårt eftersom data saknas för många enskilda dagar. Även temperaturvärdena ger intryck av kalla vintrar, men som nämnts är dagarnas medeltemperatur kanske 5-10 grader högre. Som relativa jämförelsetal bör värdena dock duga.

I motsats till gråsparven som nästan saknas helt är pilfinken vanlig på Gällstaö året om. Förmodligen är beståndets numerär stabil, den lilla nedgången 2007/08 kan vara tillfällig eller bero på den lite mildare vintern detta år. Utan kompletterande utfodring från människa skulle livet troligen vara betydligt hårdare för pilfinken.

Grönfinken visar en uppgång under perioden och någon korrelation med temperatur och snö finns inte. Stenknäcken visar i stället en minskande trend. Möjligen flyttar den lättare söderut

än grönfinken vid kallluftsbrott på senhösten. En annan förklaring kan vara att den bara besöker fågelbordet när det kärvar till ordentligt. Övriga perioder lever den på vilda frön och knoppar. Gulsparven slutligen har ökat, speciellt den senaste kalla vintern. Den flyttar troligen inte vidare söderut om vädret blir sämre utan söker sig sannolikt då fram till utlagd säd. Under milda perioder med barmark kan man finna gulsparvarna utspridda på fält där det finns tillgång på gräsfrön.

Sammanfattningsvis är förekomsten av de fyra aktuella arterna någorlunda stabil på Ekerö och några tydliga tendenser till ökning eller minskning med hänsyn till vädret finns inte. Troligen utgjorde inte det tämligen milda vintervädret de senaste tre åren något större problem för dessa fyra tämligen härdiga småfågelarter. En längre tidsperiod hade kanske också kunnat visa på större skillnader.

Referens

Fransson, T & Hall-Karlsson S. 2008. Svensk ringmärkningsatlas. Tättingar. Halmstad.

Häckfågelinventeringar i Svartsjö 2009

Urpo Könnömäki

I Svartsjöviken har nu de häckande våtmarksfåglarna inventerats under nio år, 2000–2009. Sammanlagt 61 revir av 11 olika arter har noterats 2009 vilket är en liten minskning. I Svartsjö dämlämma som ligger alldeles intill har inventeringar gjorts i fem år, 2005–2009. Resultatet är lite bättre än följarets. För övriga fågeliakttagelser hänvisas till "Observationer i Ekerö kommun", sidan 23.

Svartsjöviken

Inledning

Som en aktivitet i arbetet med "Projekt Svartsjöviken", vilket bl a innefattar restaurering av våtmarksbeten vid Svartsjöviken har den våtmarksanknutna häckfågelfaunan i Svartsjöviken inventerats, med början 2000. Här ska inventeringsresultaten för det nionde året, 2009 redovisas.

Fältarbetet har i huvudsak utförts av författaren. Under perioden april – maj 2009 gjordes 7 besök. Som huvudmetod räknas antalet par som bedömdes hävda revir, men iakttagna bon och ungpullar kompletteras observationerna. En svårighet ligger i att skilja rastande fåglar från revirhävdande par. Vidare kan det vara mycket svårt att separera häckande par från yngre fåglar som finns i området men inte häckar, detta gäller främst gässen.

Vid varje inventeringstillfälle har förekommande fågelarter antecknats på en specialkarta i skala ca 1:5 000. Häckfågelinventeringen har kompletterats med iakttagelser som rapporterats på Svalan. Inventeringsresultatet framgår av tabell 1.

De osäkerhetssiffror som anges i det följande är enbart subjektiva bedömningar.

Resultat

Skäggdoppning Ett par hävdade revir och 2 stora ungar noterades.

Knölsvan Ett bo byggdes i södra delen av viken. 5 ungar observerades.

Grågås Nästan omöjligt att lokalisera bon, då dessa läggs dolt i vassen och häckningen startar mycket tidigt. Tre par med ungar kunde iakttagas i viken. De höll sedan till i Svartsjö Dämlämma.

Kanadagås Normal förekomst. Osäkerheten är ca ± 2 par.

Gräsand Arten noterades i samma omfattning som under 2008. Antalet redovisade par har en osäkerhet på ca ± 3 par. Ungarna har förflyttats till Dämlämma.

Snatteband Enstaka fåglar fanns i viken.

Skedand Enstaka fåglar fanns i viken.

Årta Inga fåglar fanns i viken i år.

Knipa Hur många par som verkligen häckar är osäkert. Noterat antalet par (3) har en osäkerhet på ca ± 1 . Ungar sågs i Dämlämma.

Storskrake Svårt att veta hur många storskrakar som häckar. Två par med ungar.

Vattenrall Hördes vid dikesmyrningarna på östra och västra sidan.

Sothöna Den vanligaste vattenfågeln. Antalet par (13) har en osäkerhet på ca ± 4 .

Tofsvipa Uppskattningsvis 10 par höll till främst på mader och omgivande betesmarker. I vilken utsträckning de häckade är osäkert.

Tabell 1 Antal par eller revir av fågelarter knutna till Svartsjöviken 2001-2009.

Inventerade arter	Revir 2001	Revir 2002	Revir 2003	Revir 2004	Revir 2005	Revir 2006	Revir 2007	Revir 2008	Revir 2009	Kommentarer gäller 2009
Skäggdopping	4	3	3	2	1	1	1	1	1	Två ungar Fem ungar Fyra par med ungar
Knölsvan	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
Grägås	3	3	3	3	4	4	3	3	4	
Kanadagås	7	3	7	6	5	6	5	6	5	
Rördrom	1	1	1	0	0	0	0	0	0	
Gräsand	7	12	10	10	10	10	10	9	10	Enstaka fåglar sågs Enstaka fåglar sågs Tre par med ungar
Kricka	0	1	0	0	0	0	0	0	0	
Snatterand	0	0	0	0	1	1	1	1	0	
Skedand	0	0	0	0	1	0	1	1	0	
Knipa	2	2	2	2	3	4	4	3	3	
Storskrake	1	1	1	1	2	2	3	2	3	Två par med ungar
Vattenrall	1	1	2	2	3	3	3	3	3	
Sothöna	24	20	15	17	15	14	14	13	13	Några ungar sågs Enstaka fåglar sågs
Tofsvipa	3	6	7	6	7	8	8	10	10	
Rödbena	0	0	1	0	2	0	1	0	0	
Enkelbeckasin	4	4	5	5	6	6	7	8	8	Svårinventerad
Fiskmås	2	0	1	1	1	0	0	0	0	
Fisktärna	0	0	0	1	0	0	0	0	0	
Summa	60	58	59	57	62	60	62	61	61	
<i>Övriga arter</i>										
Brun kärrhök	1	1	1	1	1	1	1	1	1	Ett par västra sidan Ungar sågs
Gulärta	1	3	3	3	5	6	6	7	6	
Ängspiplärka	5	5	6	6	6	6	8	8	7	
Buskskvätta	5	5	5	5	5	5	5	6	8	
Gräshoppsång	1	1	0	0	0	0	0	0	0	
Trastsångare	1	0	0	0	0	0	0	0	0	Trolig häckning
Sävsångare	>10	ca 10	ca 10	ca 10	ca 10	ca 10	ca 10	ca 10	ca 10	
Rörsångare	ca 5	ca 5	ca 5	ca 5	ca 5	ca 5	ca 4	ca 4	ca 4	
Skägges	> 5	ca 5	ca 5	ca 2	ca 2	ca 2	ca 2	ca 2	ca 2	
Sävparv	ca 20	ca 20	ca 20	ca 20	ca 20	ca 20	ca 20	ca 20	ca 20	

Rödbena Enstaka fåglar höll till på sydöstra delen av viken och översilningen.

Enkelbeckasin En mycket svårinventerad art som trivs bäst i lite mer högväxt madvegetation.

Brun kärrhök Ett par höll till i området.

Gulärta Uppskattningsvis 6 par fanns på sydöstra sidan. Tre par sågs mata ungar

Ängspiplärka Oförändrad jämfört med fjolåret.

Buskskvätta Liten ökning jämfört med fjolåret.

Övriga ej inventerade mindre tättingar

Vanligast i vass- och buskmarkerna har sävsparven varit följd av sävsångaren. Rörsångaren förekom mera sparsamt. Skägges har sporadiskt hörts i vassarna med trolig häckning, ungfåglar sågs 2009.

Kommentarer

Svårinventerade arter är vigg, knipa och storskrake, som förekommer rastande på vårsträcket i betydligt större antal än vad som sedan går till häckning. Någon konstaterad häckning av vigg har inte noterats Svartsjö Dämme har blivit en konkurrerande uppehållsplats för våtmarksfåglarna i områ-

Foto Göran Forsberg

Årta häckade troligen i Svartsjö dämmen, men några ungar sågs inte.

det. Många nykläckta ungpullar har vandrat över till Dämmet där födotillgången varit betydligt bättre än bland konkurrerande fiskar i viken.

Sammanfattning

En häckfågelinventering genomfördes 2009 i Svartsjövikens för nionde året i rad enligt etablerade inventeringsrutiner. Totalt noterades 61 stationära par av 11 arter, ett resultat som är i paritet med tidigare år. Talrikast förekommande var sothöna (13 revir), gräsand (10), kanadagås (5) och tofsvipa (10).

Svartsjö dämmen

Inledning

Vid häckfågelinventeringen av Svartsjö Dämme har använts samma metodik som i Svartsjövikens. I tabell 2 redovisas resultatet.

Vintern 2009 slogs all vegetation på hela Dämmet. Isen var tillräckligt tjockt för att arbetet kunde utföras. Detta gjorde att siktförhållandena var väldigt bra under våren. Högvatten rådde i Mälaren och också i Dämmet, eftersom vallen mot kanalen inte är tät.

I en nyanlagd våtmark blir alltid näringsutbudet stort, åtminstone de första åren. Fortfarande gäller detta i Dämmet, där många ungar av grågås, kanadagås, knipa, sothöna och gräsand kunde ses in i maj – juni.

Vid midsommartid hade vegetationen tagit över en del av vattenytorna i Dämmet. Det fanns fortfarande gott om fåglar, men de syntes inte så bra. Detta tillstånd rådde också under hösten.

Planer för 2010

Vad som närmast händer i vinter är att vegetationen åter kommer att slås på isen genom kriminalvårdsanstaltens försorg, så att liknande förhållanden som rådde våren 2009 kommer att skapas.

Hoppas att betestrycket kan ökas något genom att betesdjuren släpps ut tidigare på försommaren och får beta så sent som möjligt på hösten. Vi bör då kunna hoppas på lite lägre vegetation och därmed bättre sikt under 2010. Även om bete har etablerats kommer vinterslätter likt den som har utförts 2009 att vara nödvändig. Hoppas på lika bra isläge 2010 som 2009.

Tabell 2. Antal häckande par/revir eller maximalt observerade kullar knutna till Svartsjö Dämme.

Inventerade arter	Summa 2005	Summa 2006	Summa 2007	Summa 2008	Summa 2009	Kommentarer 2009
<i>Sjö- och våtmarksfåglar</i>						
Knölsvan	0	1	1	0	0	Ingen häckning
Grågås	7	7	8	8	8	37 ungar
Kanadagås	5	5	5	5	5	Tillfälligt i Dämnet
Gräsand	6	8	8	8	8	8 par med ungar
Kricka	0	0	0	0	1	Kull med 8 ungar
Skedand	2	4	4	2	3	Inga ungar sågs
Brunand	1	2	2	1	0	Enstaka fåglar sågs
Snatterand	2	4	4	3	4	Häckning 8 ungar
Årta	1	2	2	0	2	Ingen häckning noterad
Knipa	6	7	7	7	7	Häckning troligen i parken
Sothöna	8	8	8	8	8	8 par med ungar
Tofsvipa	7	7	7	7	7	6 par med ungar sågs
Dammsnäppa	1	0	0	0	0	Ingen observation.
Rödbena	2	2	1	1	1	Trolig häckning, parning sågs
Enkelbeckasin	2	4	4	3	3	Svårinventerad
Mindre strandpip.	2	2	2	1	1	2 ungar sågs
Vattenrall	0		1	2	2	Trolig häckning
Fiskmås	2	2	1	1	1	Ett par på elstolpe
Summa	54	65	67	57	61	

Resultat

Knölsvan Ingen häckning noterad.

Grågås Åtta par med ungar kunde inräknas. Uppemot 100 individer som översomrare.

Kanadagås Som mest fem par med ungar kunde ses. De stannade relativt kort tid i Dämnet. När ungarna blivit större rörde de sig troligen ut i Mälarens fjärdar.

Gräsand Som mest räknades åtta kullar. De växte bra och en stor del av ungarna blev troligen flygfärdiga. De flesta kullarna härstammade sannolikt från Svartsjöviken.

Snatterand Flera snatteränder höll till vid Dämnet till och från. Ingen häckningen kunde konstateras.

Skedand Enstaka fåglar uppehöll sig i Dämnet. Trolig häckning, ungar sågs inte.

Bläsand Några par har uppehållit sig i området på våren – sommaren men det är troligen yngre inte häckande par.

Kricka Mycket svårt att skilja revirhävdande från yngre inte häckande men översomrande fåglar. Första häckning med 8 ungar.

Årta Två par uppehöll sig i Dämnet. Trolig häckning. Inga ungar sågs.

Brunand Enstaka fåglar uppehöll sig i Dämnet.

Knipa Sju kullar kunde räknas in, säkerligen kom de från häckningar i Svartsjö slottspark.

Sothöna En av de få större våtmarksarter som verkligen häckade i Dämnet med åtta par. Någon invandring av sothönspar från Svartsjöviken kunde inte märkas. Troligen är sothönsen mycket revirbundna.

Foto: Carl Gustav Gustavsson

Krickan häckade i Svartsjö däme 2009. Åtta ungar räknades.

Foto: Göran Forsberg

Enkelbeckasinen är svårinventerad.

Tofsvipa Uppskattningsvis 7 par etablerade sig i dämet. Bon och ungar noterades för 5 par. Möjligen kan någon kull ha tillkommit från åkermarken genom invandring.

Dammsnäppa Ingen enda observation av dammsnäppa gjordes 2009

Rödbena Svartsjö Dämme erbjöd en betydligt bättre biotop än egentliga Svartsjöviken. Trolig häckning.

Enkelbeckasin Svårinventerad. Tre par markerade revir.

Mindre strandpipare Ett par med två ungar

Ewa kommer fåglarna inpå livet

Signe Hagerman

På Färingsö, tre kilometer söderut längs Eriksbergsvägen från Svanhagen, ligger Viltjouren. Ewa Kierkegaard, som vigt sitt liv åt fåglar och andra djur, har trädgården full av burar och hägn – allt för att kunna rehabilitera dem som råkat illa ut..

Viltjouren har funnits här ute på Ekerö sedan omkring 1995. Ewa sköter verksamheten helt ideellt vid sidan av jobbet som lärare och hennes insats är mycket uppskattad och uppmärksammad. Många privatpersoner engagerar sig för Viltjouren och Ewa fick även ta emot ett stipendium från Stockholms Ornitologiska Förening, StOF, i december 2009. Djurens vänner i Stockholm bidrar också till verksamheten. Bidragen kommer väl till pass, för det är mycket att göra.

När vi frågar om vilka andra viltjourer det finns i Stockholm blir svaret – inga. Ewa nämner dock med värme Djurkliniken Roslagstull, som trots sin inriktning på husdjur även hjälper till med de vilda djur som inte Viltjouren kan ta emot.

När Urpo Könnömäki och jag kommer på besök den här januari söndagen är det dock ganska lugnt ute hos Ewa. En knölsvan, en sångsvan och en fladdermus är de enda djur som hon för tillfället sköter om (förutom sina egna husdjur: kaniner, ankor, gäss, katter och duvor).

Vilka vilda djur som vilar upp sig ute på Viltjouren är ganska säsongsbetonat. Så här på vintern är svanar extra utsatta för kyla och is. När vi satt oss i Ewas kök ringer det i hennes mobil, någon berättar om en svan som sitter fast i isen någonstans söder om Stockholm.

”Ja, de kan ligga flera timmar och sova. De ligger stilla och då tinar det upp lite is omkring dem som sen fryser till igen. Ja, låt den vara, den får kämpa lite”, instruerar Ewa sakkunnigt i telefonen. Hon förklarar att svanar som fryser fast nu när isen redan ligger sitter inte fast i isen utan bara ytligt och de allra flesta tar sig loss själva efter ett tag.

Ewa fortsätter: ”Jag tycker det är viktigt att

Ewa med en kattuggla, en art som ofta behöver vård..

låta naturen sköta sig själv så mycket som möjligt. Jag försöker alltid hjälpa ett skadat djur i närheten av där det hittades om det går. Om Viltjouren ska ta hit ett djur för rehabilitering, då är förutsättningen att man tror det ska kunna bli helt bra igen, utan bestående men.”

Det ringer på nytt. Denna gång är det ett rådjur som hittats med brutet ben ute på Adelsö. Ewa tipsar om en person ute på ön som kan ta hand om till exempel skadade rådjur och lägger sedan på. Så vilka djur tar Ewa hand om och vilka inte? Fåglar, igelkott, ekorre och hare får vi till svar. I annat fall – ring polisen. Det händer att polisen i okunskap hänvisar tillbaka till Ewa, men enligt lag får hon inte ta hand om några andra djur än dem hon räknat upp.

Intresset för djur har Ewa haft ända sedan de riktigt tidiga barndomsåren på Östermalm.

Mellan hemmet och Franska skolan, där hon var elev, låg Humlegården. Närvaron i skolan sjönk i takt med att kunskapen växte om parkens sniglar, fåglar och annat intressant. Till slut stängde skolan av henne. Men vad gjorde väl det – djuren var viktigare än något annat.

Ewa utbildade sig till djurskötare via Svenska Blå Stjärnan, en organisation grundad 1914 som, med första världskriget som orsak, utbildade kvinnor i djurskötsel och djursjukvård. Hon har också gått kurser i riksorganisationen KfV:s regi (Katastrofhjälp Fåglar och Vilt, se faktarutan), som Viltjouren är medlem i.

Vi ska få hälsa på svanarna i uthuset. På vägen ut skymtar vi ett par fåglar som ligger oroväckande stilla i ett par burar på förstukvisten. Den första är en hornuggla från Sollentuna som tyvärr inte gick att rädda. Vi tittar båda nyfiket på hornugglan, lite ovana att komma så nära. Den andra döda fågeln är en duvhök - eller är det en ormråk? Vi konstaterar att det inte är så lätt att artbestämma en död fågel på så nära håll, för oss hade det varit lättare om den flugit förbi över huset. Detta gäller inte för Ewa, sådant har hon aldrig lärt sig. För Ewa är närheten till djuret, till individen, det centrala medan vi fågelskådare ju oftast upplever fåglarna på avstånd, utan att få någon närmare relation till dem. Tänk att man kan uppleva fåglar på så olika sätt.

Ewa går bort till uthuset och kommer ut med en ung sångsvan som spottar och väser i hennes

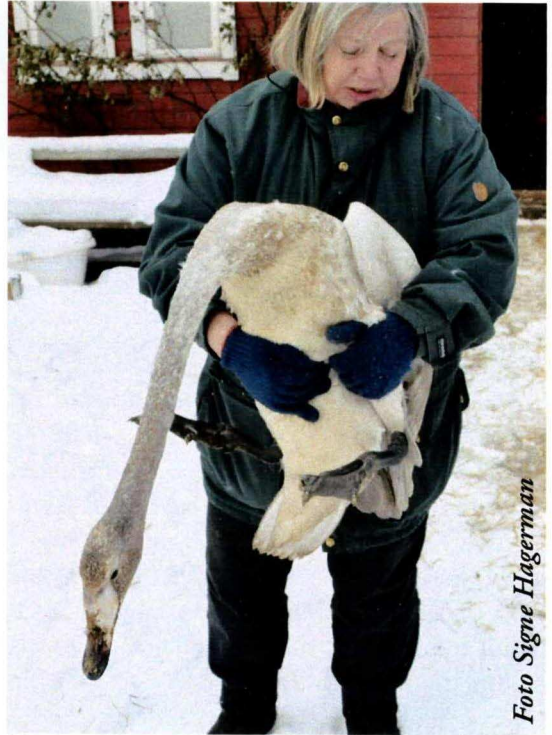

Foto Signe Hagerman

Ewa med ung sångsvan som fastnat i isen.

famn. Den kan inte flyga nu eftersom man fick dra loss den ur isen och ett par vingpennor gick då förlorade. Viltjouren tar hand om svanen tills isen går upp.

Den tycker inte om att bli buren, och efter att ha poserat för ett par foton får den återse sitt tillfälliga boende i uthuset. Trots den sura minen gissar vi att den har det ganska bra här hos Ewa på Viltjouren.

Fakta om Viltjouren

Föreståndare: Ewa Kierkegaard, Säby Udd, 179 75 Skå, mobil: 0704 18 28 10

Hemsida: www.viltjouren.se – med blogg, bilder, information m.m. E-post: info@viltjouren.se

Vad ska jag göra om jag hittar ett skadat djur?

Om du hittar en skadad fågel eller ett skadat smådjur – lägg den i en låda, kattbur eller liknande. En papperskasse som du stänger igen överst fungerar också bra. Ring sedan Viltjouren, eller polisen om det rör sig om andra djur än de Ewa tar hand om.

OBS! Enligt lag får privatpersoner endast ta hand om vilda djur i högst 48 timmar, och då endast skadade djur, i annat fall räknas det som olaga jakt.

Rehabiliterare i andra delar av landet finns att hitta på Katastrofhjälp Fåglar & Vilts (KfV) hemsida: <http://www.kfv-riks.se>. Det finns ett fåtal rehabiliterare som inte är medlemmar i riksförbundet men som har tillstånd att ta hand om skadade djur. Vänd dig till Naturvårdsverket eller länsstyrelsen för mer information.

Observationer i Ekerö kommun 2009

Glenn Cornland & Linus Brobacke

År 2009 blev återigen ett år med många sedda arter och detta tack vare att föreningens medlemmar lagt ned många timmar i fält. Årets redovisning av fågelobservationer i Ekerö kommun blir den tionde i ordningen. Inga nya arter för Mälarsjöarna noterades. Ytterligare tre äldre fynd har tillkommit, lappuggla (1882), småtärna (1949) och tretåig mås (1927). Enligt MOFs räkningar har det nu setts totalt 254 arter i kommunen. Under 2009 sågs 201 arter..

År 2009 inleddes kortvarigt med kyla men sedan blev det mildväder och på årets vinterfågelrally i mitten på januari sågs 60 arter, vilket var den högsta noteringarna under de år vi haft aktiviteten. I slutet på mars kom våren på Mälarsjöarna och med den anlände de första fiskgjusarna till igenfrusna fjärdar. Inga större mängder vadare rastade under våren och bl.a. grönbenorna och svartsnäpporna var fåtaliga. Ett stort antal mindre korsnäsbar drog in över Mälarsjöarna under sommaren. Även de övriga två arterna var inblandade fast i mindre antal.

Kommunen tömdes på flyttfåglar under en kall oktober och avlöstes av en mild november som lockade till fågelskådning med lite ”vårkänsla”. Den rikliga tillgången på bär, framförallt rönnbär gjorde att stora mängder trast (björktrast, koltrast och rödvingetrast) stannade på Mälarsjöarna under senhösten och året ut, detta trots en kall och snöig avslutning på 2009.

Underlaget till denna redovisning kommer framförallt från rapportsystemet *Svalan* och från den publiceras de intressantaste observationerna här. Stockholms Ornitologiska Förenings rapporteringsmall följs i stort, se ibland inledande kursiverade rapportvillkor. För de vanligare arterna tas endast observationer upp som är tidsmässigt avvikande, större antal eller noterade häckningar.

Under kommande år vill vi att rapportören lämnar så noggranna rapporter som möjligt på *Svalan*: antal, kön, aktivitet, uppgifter om eventuell häckning m.m. Känsliga arter döljs auto-

matiskt i systemet. Observationerna är ännu inte fullt ut granskade av någon rapport- eller rarietetskommitté (Rk, Rrk).

Artförteckning

Knölsvan *Cygnus olor*

Enda noteringen med högre antal var 56 ex Menhammarsviken 28.11 (JWn).

Mindre sångsvan *Cygnus columbianus*

Tillsammans med sträckande sångsvan 1 ex Stenhamra stenbrott 29.11 (PEm) och 1 ex Väntholmsviken 16.12 (GSd).

Sångsvan *Cygnus cygnus*

På åkrarna vid Kårsö gård rastade traditionsenligt som flest 110 ex 22–28.3 (LBe, SHn m.fl.). Under senhösten sträckte i två flockar på summa 55 ex förbi Väntholmsviken 16.12 (GSd) och totalt sågs ca 130 ex sträckande åt sydväst under nov.–dec.

Sädgås *Anser fabalis*

Endast observationer från Svartsjövikens under året. 27 ex sträckande 8.3 (AERn, TEn, MNn). Rastande: 8 ex 14.3 (MAN, UNn), ca 30 ex 14.3–1.4 (GSd, SSg m.fl.), 43 ex 22.3 (MNn) och 6 ex 5.4 (MNn). Inga höstobservationer rapporterade!

Tundrasädgås *Anser fabalis rossicus*

1 ex av denna östliga sädgåsras sågs i flockarna med rastande gäss vid Svartsjövikens 18–29.3 (BDk, GSd m.fl.).

Foto Göran Forsberg

Vanlig sädgås och tundrasädgås (till höger) vid Svartsjövikén

Spetsbergsgås *Anser brachyrhynchus*

Rekordår i uppträdande hos oss då endast 6 tidigare fynd är kända i kommunen. 2 ex Svartsjövikén 5.4 (MNn, UNn), 4 ex rastande Mastområdet, Lovön 27.9 (GSd m.fl.) och 1 ex flög förbi Svartsjövikén 18.10 (SSg m.fl.).

Bläsgås *Anser albifrons*

1 ex. rastande med övriga gäss Svartsjövikén 22.3–4.4 (MAn, MNn).

Grågås *Anser anser*

Fem observationer i februari med 1 ex Helgö kanal 10.2 (UKi), 1 ex Kyrkpölen, Adelsö 25.2 (HAn), 1 ex Svartsjövikén 28.2 (PEm) och 1 par Lovö kyrkängar 28.2 (SSg). En sen 2 ex Menhammarsviken 13.12 (NWk, MÅg). Häckning utanför Svartsjövikén: Minst 4 kullar Kyrkpölen, Adelsö (HAn), en kull Malmviks strandängar (MNn) och en kull Bonadammen, Munsö (MAn, UKi). Rastande vår Svartsjövikén: Redan den 15.3 fanns 100 ex (JWn), den 16.3 ökade antalet till 200 ex (UKi, SSg) och som flest 15.3–1.4 sågs 320 ex. Rastande höst: Vid Svartsjövikén och Svartsjö dämma ca 300 ex 14.7 (GCd), 550 ex 14.8 (NWk m.fl.) och 300 ex

5.9 (MAn m.fl.). Den 22.8–6.9 sågs som flest ca. 400 ex vid Kyrkpölen, Adelsö (HAn, BSn m.fl.). Hela 1200 ex rastade ute på Hovgårdsfjärden 24.8 (UKi, MNn). 300 ex passerade Menhammarsviken 19.9 (JWn), 110–150 ex fanns vid Mastområdet, Lovön 22.9–2.10 (SSg m.fl.), 100 ex sågs från Ekebyhovsbacken 27.9 (GSd m.fl.). Vid Lötén, Munsö rastade 100 ex 17.10 (MAn) och i slutet på oktober rastade ca 150 ex på Torslundaåkrarna, Färingsö 25.10 (GCd).

Vitkindad gås *Branta leucopsis*

På Fiskarholmen i Fiskarfjärden räknades 7 häckande par 4.5 (JSI), och 43 ungar fanns i Drottningholmsparken 19.6 (SLn). Rastande >1000 ex Drottningholmsparken: Länsstyrelsens inventering 1122 ex 20.8 (RLg), ca 1000 ex 6.9 (GOn) och ca 1000 ex 14.10 (SSg). Övriga: Ca 1000 ex förbiflygande Prästvik, Lovön 18.10 (JWn) och årets högsta notering ca 2000 ex vid Mastområdet 3.10 (SSg).

Prutgås *Branta bernicla*

I en flock med vitkindade gäss sågs 1 ex sträcka Menhammarsviken 1.11 (MNn).

Gravand *Tadorna tadorna*

1 ex rastande Eldgarnsö 21.11 (LWm).

Bläsand *Anas penelope*

Rastande Menhammarsviken >15 ex: 16–20 ex 10–24.4 (MNn, UNn), 16 ex 15.8 (JSn) och ca. 20–30 ex 28.10 t.o.m. 13.12. Max 36 ex 28.10 (SSg). Övriga >15 ex: 28 ex rastande Torslundadammen 27.9 (GCd).

Snatterand *Anas strepera*

Under häckningstid som flest 3 par Bonadammen, Munsö, 4 par Svartsjö däme, 3 par Kyrkpölen, Adelsö, 3 par Menhammarsviken och 1 par Väntholmsviken. En häckning konstaterades med 8 ungar i Svartsjö däme 28.6 (JRe, NWk). En ovanligt sen observation av 2 hannar vid Drottningholms slott 27–29.12 (SSg, JWn).

Kricka *Anas crecca*

Häckning konstaterad i Svartsjö däme för första gången. 8 ungar observerades den 27.6 och 5.7 (MNn). Par i lämplig häckbiotop under häckningstid: 2 par Eldgarnsö 9.5 (JWn), 2–4 par Kyrkpölen, Adelsö 25.4–20.6 (HAn, BSn), 4 par Svartsjö däme 9.5–27.6 (JWn m.fl.). 2 hannar sågs på Malmviks strandängar, Lovön 7–24.6 (MNn m.fl.). Rastande vår: Ca. 80 ex Svartsjö däme 8–19.4 (NWk, BDK m.fl.). Rastande höst: Ca. 50 ex Kyrkpölen, Adelsö 22.8 (HAn, BSn) och ca. 50 ex Svartsjö däme 19.9 (MNn).

Stjärtand *Anas acuta*

Rastande vår: 1 hanne Eldgarnssundet 1.4 (REm, GSd m.fl.), 1 hanne Svartsjövikens och Svartsjö däme 2–7.4 (UNn m.fl.) och 2 par Svartsjö däme 9.4 (JBk, REem). 1 ex sträckande Lambarudd, Lovön 18.4 (MNn). Rastande höst: 1 ex Svartsjö däme 19–22.8 (SSg m.fl.), 17 ex Svartsjö däme 5.9 (MAn, MNn m.fl.), 1 ex Kyrkpölen, Adelsö 6.9 (HAn, BSn), 6 ex Svartsjö däme 6.9 och 10.9 (GSd m.fl.) och 1 ex Menhammarsviken 13.9 (UNn).

Årta *Anas querquedula*

1 par rastade på en flytande vassrugge ute i Mör-

byfjärden 13.4 (JBk, GCd), 2 par ev. 3 par sågs sedan i Svartsjö däme (2 par) och Svartsjövikens (1 par) från 5–24.5 (MNn m.fl.). En hona födosökte i Svartsjö däme 27.6 (MNn). Ingen häckning konstaterades i år. På hösten sågs 2 ex Svartsjö däme 26.9 (PEm).

Skedand *Anas clypeata*

1–2 par sågs i Svartsjö däme under häckningstid, men ingen häckning kunde konstateras i år heller. Som flest sågs 3 par i Svartsjö däme 25.4 (JSl). 1 par flög förbi Bruksviken, Adelsö 12.4 (HTs), 1 par rastade i Torslundadammen, Färingsö 20–24.4 (GCd), 1 ex kom förbi Kärösund 17.5 (JWn), 1 hanne sågs vid Lindö, Lovön 9.6 (FTd) och 2 ex rastade i Väntholmsviken 28.8 (GSd, GFg).

Brunand *Aythya ferina*

Alla rastande: 1 ex Svartsjövikens–Svartsjö däme 2–6.4 (UNn m.fl.), 1 ex Drottningholms slott, 3–4.4 (MNn, JBk). 3 hannar och 2 honor 7.4 (BEn) och 1 par sedda 10.4–3.5 Bonadammen, Munsö (MNn, JWn). 1 ex Eldgarnssundet, Eldgarnsö 17.5 (MAn), 2 hannar Svartsjö däme 27–30.5 (LBe, REem m.fl.), 1 ex Menhammarsviken 15.8 (JSn), 2 ex Närlunda, Ekerö 14.11 (LBe, SHn) och 1 ex Menhammarsviken 28.11 (UNn, JWn).

Vigg *Aythya fuligula*

3 honor fick ut var sin kull (25 pull) i Torslundadammen (GCd). Endast en hanne observerades i dammen under häckningstiden!

Bergand *Aythya marila*

1 ex rastande i Menhammarsviken 28.10–1.11 (MNn, SSg m.fl.) och ytterligare 1 ex Svartsjövikens 31.10–1.11 (PEm, AMä m.fl.).

Alfågel *Clangula hyemalis*

1 par höll till i vattnet söder om Drottningholms slott 3–5.4 (GCd m.fl.) och en hanne rastade på Näsfjärden 17.4 (GSd).

Sjöörr *Melanitta nigra*

Rastande: 4 ex Prästvik, Lovön 14.4 (SHn m.fl.),

32 ex Mörbyfjärden 15.4 (GSd m.fl.) och 21 ex Lambarudd, Lovön 17.4 (SSg) och 2 ex kvar vid Lambarudd 8.4 (MNn). 7 ex Rastaholm 19.4 (JWn, UKi), 9 par Lambarudd 20.4 (UNn), 8 ex Fiskarfjärden 22.4 (IGd, REm m.fl.), 1 ex Svartsjövik 19.10 (UKi m.fl.) och 6 ex Näs-fjärden 31.10 (GSd). 10 ex sträckte förbi Lindhaga, Färingsö 21.4 JBk och 8 ex förbiflygande Lövstafjärden 19.10 (GSd).

Svärta *Melanitta fusca*

En hanne sträckande upp i Hovgårdsfjärden 18.4 GCd och en hanne rastande Lambarudd, Lovön 19.4 (MAn, UNn).

Salskrake *Mergus albellus*

Rastande > 9 ex i Menhammarsviken: 10 ex 2.1 (UKi), 10 ex 18.4 (JWn) och 20.4 (UNn). Höst: 20 ex 1.11 (MNn), 13 ex 22.11 (NWk m.fl.) och 13 ex 28.11 (UNn). Övriga: En för säsongen tidig fågel sågs i Svartsjö däme 22.8 (MNn) och 15 ex förbiflygande Eldgarnsö 22.11 (JWn).

Storskrake *Mergus merganser*

En flock på hela 300 ex sträckte förbi Rastaholm 31.1 (JWn).

Småskrake *Mergus serrator*

En markant ökning av observationerna senaste åren. 2 par rastade i Prästvik, Mörbyfjärden 13–18.4 (MNn, SSg). 1 par förbi Näs-fjärden 17.4 (GSd), 1 ex Lambarudd, Lovön 18.4 (MAn, UNn), 7 ex Rastaholm 18.4 (GCd m.fl.), 1 ex Ekeby brygga, Munsö 19.4 (JWn, UKi) och 3 par Lambarudd 20.4 (UNn). Mälarinventeringen (TPn, HRp) räknade den 23 april 3 hannar + 2 honor Gåsholmsskäret, Södra Björkfjärden, 2 par Stora Hallstaskär, Prästfjärden och 5 hannar + 3 honor Flisorna, Munsö samt 4 par Flisorna 20.5. 1 par Prästvik 13.5 (JWn), 1 par Pilsholmen, Munsö 16.5 (MAn, UNn), 1 ex Eldgarnsö 31.5 (SHn, LBe). En häckning (12 pull) konstaterad vid Adelsö kyrka 7.6 (HAn, BSn) där också 2 par 12.7 (MNn). En sen höstobs var 1 ex Sjö-äng, Munsö 31.10 (SHn, LBe).

Rapphöna *Perdix perdix*

Enstaka observationer görs nästan varje år. 2 ex sågs vid Svartsjö däme 26.9 (PEm) och senare 1 ex på samma lokal 10.10 (GFg).

Vaktel *Coturnix coturnix*

1 ex spel Hovgården, Adelsö 29.5 (MMt). 2–3 ex hördes spela vid Svartsjövik 31.5–28.6 (SHn, LBe m.fl.).

Smålom *Gavia stellata*

1 ex sågs födosöka från Adelsö 12.4 (JBk), 1 ex sträckande N. Färingsö 5.5 (GSd) och 1 ex rastande Fiskarfjärden 12.9 (MNn).

Storlom *Gavia arctica*

Ingen häckning konstaterad, men ropande fåglar och par observerades i häcktid från vatten utanför N. Färingsö där de häckade förra året (RLt, CLm). Även ropande fåglar och par sedda från Adelsö under häckningstid (LBe, SHn m.fl.). Födosökande och rastande fåglar var bl. a. 2 ex Kyrkfjärden 7.4 (GCd), 1 par Rastaholm 10–18.4 (MAn, MNn m.fl.), 2 ex Mörbyfjärden 13–14.4 (JWn m.fl.), 1 ex Ekeby brygga, Munsö 18.4 (JWn), 2 ex Väntholmsviken 22.4 (GSd), 1 ex Mörbyfjärden 3.5 (SSg) och 1 ex Fiskarfjärden 1.9 (JSI). Sträckande: 1 ex Mastområdet, Lovön 23.7 (FTd), 1 ex Prästvik, Lovön 29.7 (MNn) och 3 ex Mastområdet 19.9 (MNn).

Smådopping *Tachybaptus ruficollis*

Minst två häckningar i Bonadammen på Munsö (MNn m.fl.). Spelande fåglar från 5.4 och framåt på säsongen (SHn m.fl.). Övriga obsar: 1 ex Väntholmsviken 14.4 (GSd), 2 ex 19–30.4 Svartsjö däme (MNn, UNn m.fl.), 1 ex Menhammarsviken 10.5 (JWn), 30.8 (UNn) och 1.11 (MNn), 1 ex Svartsjö däme 21.5 (MNn). En ungfågel i dammen på Mastområdet, Lovön 27–28.7 (FTd) och en i Svartsjö däme 13.8 (GOn), 1 ex rastande Ölsta tegeldamm 15–25.9 (GSd), 1 ex födosökande Sötvattenslaboratoriet, Lovön 31.10 (JWn) och 1 ex i Torslundadammen, Färingsö 7.11 (GCd).

Skäggdopping *Podiceps cristatus*

Större ansamlingar under året var 98 ex rastande Långtarmen 4.10 (PEm), 60 ex 31.1 (JWn) och ca. 80 ex 1.11 i Menhammarsviken (MNn).

Gråhakedopping *Podiceps grisegena*

Ses numera årligt och i år gjordes 3 observationer. 1 ex Rastaholm 10.4 (MNn), 1 ex sträckande S. Björkfjärden 18.4 (GCd) och 1 ex Mörbyfjärden 18.4 (JBk, JWn).

Svarthakedopping *Podiceps auritus*

Årets första observation var i Bonadammen, Munsö med 2 ex 12.4 (JBk). Här sedan 2 par under häckningssäsongen, men inga ungar noterades. 1 ex Torslundadammen 14–30.4 (GCd m.fl.) och 1 ex Prästvik, Lovön 14.4 (UNn). 1 ungfågel rastade i dammen på Mastområdet, Lovön 27.7–2.8 2009 (FTd) och en i Torslundadammen, Färingsö 12.8 (GCd). Årets sista observation blev 1 ex som rastade i Fiskarfjärden 28.10 (JSI).

Storskarv *Phalacrocorax carbo sinensis*

Antalet stabilt i kommunens skarvkolonier under 2008 med 350 par inräknande av Mälärinventeringen (TPn, HRp).

Rördrom *Botaurus stellaris*

Den övervintrande drommen (se artikel i FpM 2008) vid Sötvattenslabbet på Lovön, återvände i januari 2009 och stannade tills i alla fall 1.3 (LBe, m.fl.). 6–7 tutande ex inrapporterade

terade i år från Björkö, Eldgarnsö (2 ex), Menhammarsviken, Svartsjövikén, Väntholmsviken och från Ölsta tegeldamm. Ölsta rapporten kan ev. vara samma ex som Väntholmsviken.

Ägretthäger *Egretta alba*

Andra gången och andra året i rad som denna raritet ses hos oss. På fågel-skådningens dag, den 10 maj, 1 ex tillfälligt rastande Svartsjövikén/Svartsjödämme 10.5 (MOF).

Gråhäger *Ardea cinerea*

Från de kolonier som inventeras av Mälärinventeringen (TPn, HRp) fanns i år endast 3 par totalt, vilket är en drastisk nedgång sedan 2004, då ca. 50 par inräknades. En ungfågel övervintrade vid Sötvattenslaboratoriet under januari och februari där den utfodrades regelbundet med upptinad fisk av personalen på labbet. *Övriga vinterobsar:* 2 ex i diket nedanför Ekebyhovsbacken 1–9.1 (BDk, Ulla Dolk m.fl.), 1 ex Skärviks Båtbrygga, Ekerö 1.1 (JWn), 1 ex Stavsund, Ekerö 1.1 (UKi), 1 ex flög förbi Prästnibble, Färingsö 3.1 (GSd) och 1 ex kom förbi Tappström 5.1 (JBk, GCd). I Igelviksbäcken, Färingsö 1 ex 17.1 (GSd, AAn) och 1 ex Svartsjövikén 21.2 (UNn).

Bivråk *Pernis apivorus*

Årets första sågs den 20.5 då 1 ex kom förbi Sundby By, Färingsö (JBk). Under senvår och sommar sågs ett tiotal fåglar vid enstaka tillfällen däribland 5 observationer vid Svartsjövikén. Inga rapporter om revirhållande fåglar har inkommit. *Sträckande:* Totalt sågs ca. 20 ex med bl.a. 11 ex Svartsjödämme 22.8 (MNn) och 3 ex Väntholmsviken 23.8 (GSd).

Röd glada *Milvus milvus*

1 ex sträckande Svartsjövikén 30.3 (JBk, GCd) och 1 ex förbi Svartsjövikén 3.7 (KKn).

Havsörn *Haliaeetus albicilla*

Observerad under årets alla månader: Högsta antalet tillsammans var 5 ex Stenbrottet 21.11 (LBe, SHn).

Brun kärrhök *Circus aeruginosus*

Endast en häckning inrapporterad i år. 1 adult med föda åt 3 ungar Svartsjökanal 19.8 (GSd, GFg). Ett revir i Menhammarsviken. Se också sid. 39.

Blå kärrhök *Circus cyaneus*

Under vårflyttningen observerades i kommunen sammanlagt 11 ex (5 hannar och 6 honor). Ett ovanligt sommarfynd av en hona vid Svartsjövikens 21.7 (BEn, EEt). *Höstobservationer*: Stenhamra stenbrott 11.10 (PEm), Lovö kyrkängar 24.10 (FTd). *Vinterfåglar*: Tillflykten, Lovön 4.12 (HEy, REy) och Menhammarsviken 20.12 (JWn).

Ängshök *Circus pygargus*

Arten sågs senast i kommunen 2006. Totalt ca. 10 observationer under 2000-talet. Årets fågel, en hona, födosökte vid Malmviks strandängar, Lovön 7.5 (UNn).

Ormvråk *Buteo buteo*

Övervintrande jan.–feb. Antalet stationära fåglar uppskattas till 5 ex Ekerö–Munsö, 1 ex Adelsö, 6 ex Färingsö och 5 ex Lovön. *December*: 2 ex på Lovön synliga vid Mastområdet, Sötvattenslabbet och Drottningholmsparken/golfbanan (MNn, SSg m.fl.). 1 ex Rastaholm 31.12 (JWn), 1 ex Svanhagen–Lindhaga, Färingsö (JBk).

Fjällvråk *Buteo lagopus*

Övervintrande jan.–mars: 2–3 ex Färingsö, 2 ex Lovön och 1 ex i Menhammarsviken. *Ströob-sar bl.a. från*: 1 ex födosökande Älby hage 16.3 (UKi), 9 observationer vid Svartsjövikens 1–19.4 varav minst 3 sträckande (MNn m.fl.). *Höst*: 1 ex sträckande Lovö kyrka 28.9 (SSg), 2 ex sträckande Stenhamra stenbrottet 4.10 (PEm), 1 ex födosökande Svartsjövikens 21.11 (GSd, JWn m.fl.), 1 ex födosökande Asknäsviken, Ekerö 26.11 (MGr). *December*: 1 ex Menhammarsviken 13.12 (JWn), 1 ex Svartsjövikens 13 och 23.12 (AMä, GSd m.fl.) och 1 ex kom förbi Stenhamra stenbrottet 25.12 (PEm).

Kungsörn *Aquila chrysaetos*

Totalt 6 observationer. 1 ex Rastaholm 10.1

(JWn), 1 ex kom förbi Prästvik, Lovön 4.2 (SSg), 1 ex Ellholmen, Adelsö 28.2 (Rördrommen fältstation). 1 ex sågs både från Klippans skog på Färingsö (GSd) och Lambarudd, Lovön (MNn) den 29.3. Vidare sträckte 1 ex Lindhaga, Färingsö 25.4 (JBk) och enda höstobservationen blev 1 ex som sågs från Stenhamra stenbrott 19.9 (LBe).

Fiskgjuse *Pandion haliaetus*

Kom från vinterkvarteren 1.4 då 2 ex sågs över ett fruset Svartsjövikens (GCd, UNn). 1 par anlände till boet på Lovöberget 4.4 (JSI). Häckning genomfördes och 1 unge blev flygg. Ingen tillförlitlig bild av antalet aktiva bon i kommunen kan utläsas av Svalanrapporterna i år. Vid MNFs jubileumsexkursion 17.5 per båt omkring Ekerön räknades 13 bebodda och 2 obebodda bon (JSI).

Tornfalk *Falco tinnunculus*

1 par häckade vid Svartsjövikens och fick ut 3 ungar (GCd m.fl.). Fåglar sågs vid Svartsjövikens från 27.2 t.o.m. 21.7 då observationerna upphör. *Övriga*: Området runt Lovö kyrka en el. flera fåglar (ingen häckning i år) från april t.o.m. 27.9 (GSd m.fl.). 1 ex rastade Kärösön 18.4 (JWn), 1 ex förbi Lindhaga, Färingsö 3.5 (JBk), 1 ex Eldgarnsö 9.5 (JWn), 1 ex förbi Adelsö kyrka 12.7 (MNn), 1 ex sträckande Ekebyhovsbacken 12.9 (MNn) och 1 ex Prästnibble, Färingsö 3.10 (GSd, GFg). *Vinterfynd*: 1 ex Drottningholmsparken, Lovön 8.1 (GCd) och 25.2 (SSg) och på efteråret sågs i området Lovö K:a–Drottningholm en fågel/fåglar 17.10–31.12, nödvändigtvis ej samma individ, (FTd m.fl.).

Stenfalk *Falco columbarius*

1 ex sågs vid Löten, Munsö 19.4 (ASn) och 1 ex Kärösö Gård, Ekerö 10.5 (MNn). *Höst*: 1 ex Svartsjövikens 27.9 (GSd) och 1 ex Svanhagen, Färingsö 27.9 (GFg, GSd).

Lärkfalk *Falco subbuteo*

Rapporter från sex lokaler med revirhållande par och eller tiggande ungar.

Foto Patrik Engström

Ung pilgrimsfalk över Dämnet

Pilgrimsfalk *Falco peregrinus*

Återigen en hög årssiffra med 7 observationer totalt. Vårobservationerna var alla sträckande med 1 ex Lovö kyrka 10.4 (MNn), 1 ex Svartsjövikens 10.5 (MOF) och 1 ex Svartsjö dämme 20.6 (MNn). En yngre fågel flög förbi Österby; Färingsö 24/7 (UAn), 1 ex sträckande Ekebyhovsbacken 12.9 (MNn), 1 ex kom förbi Svartsjövikens 19.9 (SHn m.fl.), 1 juvenil födosökande Svartsjö dämme 26.9 (PEm). En sen observation var 1 ex som jagande trast Svartsjövikens 27.11 (GCd).

Vattenrall *Rallus aquaticus*

Övervintrande: Jan.–feb. Som flest 4 ex observerade vid Sötvattenslaboratoriet, Lovön 10.1 (MÅg m.fl.), 1 ex Älby hage (UKi, PJUL m.fl.) och 1 ex Sundbyviken 6.2 (UKi). I december sågs 1 ex vid Sötvattenslaboratoriet (MAn, ASm) och 1 ex Älby hage (UKi). *Revirhävande fåglar:* 10 revir inrapporterade. 3 ex Svartsjövikens, 2 ex Ölsta tegeldamm, Färingsö (GFg, GSd), 1 ex Helgö kanal (UKi), 1 ex Kyrkpölen, Adelsö (HAn, HTs), 1 ex Menhammarsvikens och 1 ex Malmviks strandängar (JWn). 1 ex Väntholmsvikens (GSd).

Kornknarr *Crex crex*

Ett mycket bra år för kornknarren med 4 ex spelande. 1 ex Lovö kyrka, Lovön 10.5–15.7 (MNn m.fl.), 1 ex Sötvattenslaboratoriet, Lovön 21.5–13.6 (MNn m.fl.), 1 ex Eldgarnsö 26.5 (JBk, GSd) och 1 ex Svartsjövikens 1.6–22.6 (MNn m.fl.).

Rörhöna *Gallinula chloropus*

2 revir Ölsta tegeldamm, Färingsö 29.4 (GSd m.fl.)

och 1 revir i den närliggande Rishögsdammen 15.4 (GSd m.fl.). 1 revir Tufa Marina, Färingsö (GSd). 1 ex sågs och hördes Bonadammen, Munsö 12–13.4 (JBk, JWn) och 9.5 (MAn). En ungfågel födosökte Helgö kanal 20.10 2(UKi).

Sothöna *Fulica atra*

Rastande: 167 ex Svartsjövikens 2.4 (UKi), 100–150 ex Svartsjö dämme 3–8.4 (SSg, JWn m.fl.), 100 ex Lundhagen, Tappström 4.4 (LBe, SHn), 120 ex Sötvattenslaboratoriet, Lovön 4.4 och 9.4 (MAn, MNn), 120 ex Skärviks Båtbrygga, Ekerö 5.4 (REm). Menhammarsvikens högsta antal 105–250 ex 16.8–5.9 (JWn m.fl.). 130 ex Koviken, Lovön 14.11 (MAn, UNn) och 115 ex Sötvattenslaboratoriet 22.11 (NWk m.fl.).

Trana *Grus grus*

Sträckande vår >5 ex: De första för året var 7 ex Sötvattenslaboratoriet, Lovön 15.3 (MNn) sedan sågs 14 ex 22.3 (MNn, m.fl.), 18 ex Ekeby brygga 30.3 (GCd), 23 ex Svartsjövikens 30.3 (JBk, GCd), 18 ex Svartsjövikens 2.4 (JWn), 10 ex Svartsjövikens 6.4 (SSg), 44 ex Väntholmsvikens 6.4 (GSd) 22 ex Rastaholm 10.4 (MNn). *Sträckande höst:* 50 ex Älby hage 29.9 (UKi) och 41 ex Mastområdet, Lovön 2.10 (SSg, BEn). *Övriga:* 11 ex rastande Kårsö Gärd, Ekerö 5.7 (UNn).

Foto Göran Forsberg

Tranor

Mindre strandpipare *Charadrius dubius*

3 par genomförde tre häckningar på Malmviks strandängar (MNn, SSg m.fl.). 1 par och häckning Svartsjö dämma (UKi m.fl.). Par fanns i lämplig häckningsbiotop vid Torslundadammen (GCd) och Kyrkpölen, Adelsö (HAN), men inga häckningar konstaterades här.

Större strandpipare *Charadrius hiaticula*

Rastande vår: 2 ex rast Malmviks strandängar, Lovön 10–14.4 (SSg, REm m.fl.), 1 ex Svartsjö dämma 16 och 20.4 (JBk, UKi), 1 ex Svartsjö dämma 5–6.5 (MNn, BEn), 1 ex Malmviks strandängar, Lovön 10.5 (MNn), 1 ex Svartsjö dämma 13.6 (MAN). *Rastande höst:* 1 ex Kyrkpölen, Adelsö 22.8 (HAN, BSn) och 1 ex Malmviks strandängar, Lovön 24.8 (MNn, SSg)

Fjällpipare *Charadrius morinellus*

7 ex rastade på en åker vid Väsby gård, Munsö 14.5 (JBk).

Ljungpipare *Pluvialis apricaria*

Rastande under perioden 28.4–4.5 som flest 154 ex vid Svartsjövikens (REm m.fl.).

Kustpipare *Pluvialis squatarola*

1 ex sträckande Svartsjö dämma 22.8 (MNn).

Tofsvipa *Vanellus vanellus*

De första viporna anlände i år den 4 mars då bl a 18 ex sågs vid Svartsjövikens (GCd, SSg) och 19 ex på Lovö kyrkängar 4.3 (FTd, SSg).

Mosnäppa *Calidris temminckii*

Rastande: Flest observationer kommer från Malmviks strandängar, Lovön med 7 ex 16.5 (MNn), 3 ex 21.5 (JWn), 1 ex 6.6 (MNn m.fl.), 1 ex 23–24.7 (SSg) och 1 ex 11–25.8 (GCd m.fl.). Vidare sågs 2 ex Kyrkpölen, Adelsö 16.5 (HAN), 2 ex Svartsjö dämma 21.5 (JBk, MNn), 1 ex Torslundadammen 10.8 (GCd) och 1 ex Svartsjö dämma 29.8 (UNn).

Tuvsnäppa *Calidris melanotos*

1 ex 24–26.8 Kyrkpölen, Adelsö (UKi, MNn m.fl.). Kommunens 2:a fynd av denna raritet.

Första fyndet gjordes september 2004 i Svartsjö dämma.

Spovsnäppa *Calidris ferruginea*

2 adulta fåglar rastande Malmviks strandängar, Lovön 11.7 (SSg, MNn).

Kärrensäppa *Calidris alpina*

Rastande: 5 ex Kyrkpölen, Adelsö 12.7 (MNn, LBBE), 1 ex Malmviks strandängar, Lovön 14.7 (SSg m.fl.), 1 ex Malmviks strandängar, Lovön 22.8–26.8 (SSg), 5 ex Kyrkpölen 22.8–25.8 (HAN m.fl.), 2 ex Kyrkpölen 25.9 (BLd) och 1 ex Svartsjö dämma 26.9 (PEm).

Brushanne *Philomachus pugnax*

Rastande: Den första något tidiga fågeln fanns vid Svartsjö dämma 15.4 (UNn). Högsta antalet 9 ex Svartsjö dämma 28.4 (JBk) och 9 ex Översilningsområdet, Svartsjövikens 1.8 (MNn).

Dvärgbeckasin *Lymnocyptes minimus*

1 ex övervintrade vid Helgö kanal–Älby hage 21.1–24.4 (UKi m.fl.) och 1 ex sågs åter 25.10 (UKi). 1 ex rastande Malmviks strandängar, Lovön 10.4 (MNn) och 1 ex Svartsjö dämma 1.5 (JWn).

Dubbelbeckasin *Gallinago media*

För tredje året i rad spelade 1 ex vid Svartsjövikens 16–18.5 (GCd m.fl.).

Småspov *Numenius phaeopus*

1 ex rastande vid Svartsjövikens 29.4 (UNn) och 1 ex sträckande förbi Fladen, Ekerö 16.5 (MNn).

Storspov *Numenius arquata*

15 vårobservationer och fem höstobservationer med totalt ca 60 stycken sedda/hörda. *Observerad > 1 ex:* 2 ex rastande Svartsjö dämma 7.4 (REm, GSd), 13 ex rastande Svartsjövikens 18.4 (SHn), 16 ex sträckande Rastaholm 18.4 (GCd), 2 ex rastande Malmviks strandängar, Lovön 20.4 (LBe), 9 ex sträckande Älby hage, Ekerö 18.7 (UKi) och 3 ex rastande vid Svartsjövikens 20.7 (BEn).

Foto Göran Forsberg

Gluttsnäppor

Rödbena *Tringa totanus*

Vid Svartsjö däme trolig häckning där 1 par sågs spela från 26.4 (UKi m.fl.), senare observerad parning och i juli varnande fåglar. Ytterligare 1 ex spelande Svartsjöviken 26.4 (UKi m.fl.). Vid Kyrkölen på Adelsö fanns fågel regelbundet under häckningstid, men inget som tydde på häckning, från 2.4 (HTs), 12.4 (JBk m.fl.), 13.6 (MAn), 13.6 (HAn, BSn), 16.7 (HAn, BSn) och 26.8 (JMn). Övriga observationer: 1 ex flög över Näsfjärden 17.4 (GSd), 2 ex flög förbi Malmviks strandängar, Lovön 3.5 (JWn), 4 ex rastande Svartsjö däme 17.5 (MAn, SSs), 1 ex förbi Tappström 21.5 (SSg) och 1 ex hördes locka Klippans väg, Färingsö 24.5 (GSd, GFg).

Gluttsnäppa *Tringa nebularia*

Rastande: I Svartsjö däme sågs 2 ex 25–30.4 (JSI m.fl.), 1 ex 5.7 (MNn), 2 ex 1.8 (MNn), 1 ex 19.8 (SSg), 1 ex 29.8 (UNn) och 1 ex 5–6.9 (MAn m.fl.). Menhammarsviken 2 ex flög förbi 10.5 (JWn) och 1 ex 15.8 (JSn). I Kyrkölen på Adelsö 1 ex 10.5 (MNn), 1 ex 12.7 (MNn) och troligen samma individ 8–15.8 (HAn, MAn). 1 ex Torslundadammen 19.5

(GCd). Mastområdet, Lovön 1 ex 20–21.6 (MNn) och 1 ex hörd 30.7 (FTd). Malmviks strandängar, Lovön 3 ex 7–8.7 (UNn, SSg), 1 ex 30.7 SSg och 1 ex 16.8 (SSg).

Grönbena *Tringa glareola*

Några tidigt anlända rastande individer sågs i andra halvan på april. Bl.a. Svartsjö däme 1 ex 16.4 (JBk) och 1 ex 20.4 (UKi). 6 ex Malmviks strandängar, Lovön 26.4 (FTd) och 3 ex Svartsjö däme 26.4 (GCd m.fl.). Ett lite större antal rastade sedan i maj med 40 ex Svartsjö däme 9.5 (JWn) och 35 ex Svartsjö däme 15.5 (JWn).

Drillsnäppa *Actitis hypoleucos*

De först anlända fåglarna sågs i år en dryg vecka tidigare jfr de senaste fyra åren. 1 ex Norrskog 17.4 (GSd), 2 ex Svartsjö däme 17.4 (BDk, Ulla Dolk) och 1 ex Lambarudd, Lovön 18.4 (MNn).

Smalnäbbad simsnäppa *Phalaropus lobatus*

1 ex rastade tillfälligt i Svartsjö däme den 27.5 (UNn m.fl.) och ev. samma individ i dämet den 7.6 (MNn).

Dvärgmåsar *Larus minutus*

2 adulta sträckande Kärsö grustag 10.5 MNn och 1 ex kom förbi Färjeläget, Adelsö 30.8 (UKi, MNn).

Skrattmåsar *Larus ridibundus*

Rastande > 100 ex: 210 ex Svartsjövikens 13.4 (NWk, MÅg), 150 ex Menhammarsviken 13.4 (JWn) och 250 ex Mörbyfjärden 14.4 (LBe, SHn). Ca 100 par skrättmåsar gjorde häckningsförsök på Fiskarholmen men häckningen misslyckades, troligen på grund av ihärdiga regn (ca 50 mm 12-14 juni).

Silltrut *Larus fuscus fuscus*

Anlände från vinterkvarteren ca 2 v. tidigt. 1 ex Värbyfjärden 14.3 (GCd), 2 ex Jungfrusund 15.3 (UKi, JWn), 1 ex Lambarudd, Lovön 15.3 (MNn), 1 ex Eldgarnsö 15.3 (GSd, GFg).

Havstrut *Larus marinus*

Ses på mälarfjärdarna som strögäst främst under vinterhalvåret med något eller några få exemplar per gång. Under januari i år sågs en flock på 10 ex vid Jungfrusund 6.1 (SHn, LBe), senare från Rastaholm 17.1 (BDk m.fl.) och förmodligen samma fåglar, 9 ex på Hovgårdsfjärden 29.1 (REm).

Skräntärna *Hydroprogne caspia*

1 ex födosökande Malmvikssjön 8.7 (HBd), 1 ex sträckande Hovgårdsfjärden 12.7 (MNn), 2 ex kom förbi Menhammarsviken 16.8 (UNn) och 1 ex sträckande Tappström 29.8 (JBk, GCd).

Fisktärna *Sterna hirundo*

En något tidig individ kom förbi Mörbyfjärden 13.4 (SSg). Ca 25 par gjorde häckningsförsök tillsammans med skrättmåsar på Fiskarholmen men misslyckades troligen också på grund av mycket regn (JSl).

Silvertärna *Sterna paradisaea*

1 ex födosökande Svartsjö dämme 25.4 (GSd), 1 ex flög förbi Svartsjö dämme 3.5 (JWn) och 2 ex födosökte i Menhammarsviken 16.8 (UNn m.fl.).

Skogsduva *Columba oenas*

Rastande >99 ex: 100 ex Svartsjövikens 9.3 (LBBe) och 17.3 (SSg). 190 ex Svartsjövikens 19.3 (NWk, MÅg), 220 ex Kärsö Gård 24.3 (UNn), 200 ex Väsbymossen, Färingsö 25.3 (REm), 150 ex Svartsjövikens 27.3 (JWn).

Ringduva *Columba palumbus*

Övervintrande jan.-feb: 4 ungfåglar och en adult Närlunda, Ekerö (LBBe) hela perioden. 1-2 ex Älby hage, Ekerö 15.1 och 10-16.2 (UKi). *December:* 1 ex Klippans väg, Färingsö 12.12 (MNn), 1 ex Väsby hage, Munsö 13.12 (SHn, LBe) och 1 ex födosökande Tillflykten, Lovön 29.12 (FTd). Största rapporterade antalet rastande i år blev ca 500 ex Mastområdet, Lovön 19.9 (MNn).

Turkduva *Streptopelia d. decaocto*

1 ex Lovö kyrka 8.1 (JBk, SSg), 1 ex Husby gård, Munsö 17.1 (MAN m.fl.) samt 10.4 (MNn) och 3.5 (JWn). 1 ex flög förbi Tappström 10.4 (MNn), 1 ex Prästnibble, Färingsö 8.7 (GSd) och 1 ex for förbi Tappströmsbron mot Malmvik 28.7 (GCd).

Gök *Cuculus canorus*

Den första ropande för året hördes på Eldgarnsö 4.5 (JBk). Ca. 20 ropande fåglar inrapporterade fördelat på 5-6 ex Lovön, 1 ex Adelsö, 9 ex Färingsö och 4 ex Ekerö.

Berguv *Bubo bubo*

Den ropande uven på Lovön i slutet på 2008, hördes vid några tillfällen efter årsskiftet fram till mitten på mars.

Sparvuggla *Glaucidium passerinum*

1-2 ex. stationära Koviksvägsålet, Lovön med obsar från årsskiftet fram till 15.3 (MNn, SSg m.fl.) samt 30.12 (SSg). 1 ex. ropande Samting, Adelsö 16.1 (HAn), 1 ex Sötvattenslaboratoriet, Lovön 21.1 (personal på labbet) och 1 ex hörd vid Hogsta herrgård, Lovön 1.2 (MNn). 1 ex sågs vid Ekebyhovsbacken 12.3 (BDk, UDK) och ytterligare 1 ex ropande Tofta gård, Adelsö 20.3 (HAn, BSn).

Hornuggleunge

Hornuggla *Asio otus*

1 ex Landholmen, Färingsö 20.2 (JBk). Födosökande fåglar fanns vid Mastområdet 27.2 (MNn, Ssg), 12.3 (UNn) och mellan FRA och Sötvattenslabbet 31.5 (MAn, OAn). En häckning genomfördes på Lovön med en tiggande unge 16.6–3.7 (LBe, SHn m.fl.).

Jorduggla *Asio flammeus*

Enda observationen under året blev 1 ex vid Menhammarsviken 17.5 (MNn).

Nattskärra *Caprimulgus europaeus*

Under 2000-talet observerad –00, –02 och –05 (2 ex). I år flög 1 ex förbi Malmviks strandängar, Lovön 1.6 (MNn) och 1 ex födosökande Adelsö 24.8 (NMFn).

Tornseglare *Apus apus*

Större födosökande flockar: 500 ex Svartsjövikens 24.5 (UKi), 500 ex Malmviks strandängar, Lovön 13.6 (MNn), 700 ex Malmviks strandängar 1.8 (MNn), 500 ex Ekebyhovsbacken 1.8 (MNn), 1000 ex Svartsjövikens 1.8 (MNn). Ca. 1000 ex sträckande Svartsjödämme 22.8 (MNn). Ett flertal obsar i början på september gjordes och den senaste för året blev 1 ex som födosökte ovanför Lovö kyrkängar, 15.9 (FTd).

Kungsfiskare *Alcedo atthis*

1 ex Ölsta tegeldamm, Färingsö 23.9 (GFg, GSd). Dammarna har nyligen restaurerats och fungerar nu som viltvatten för fiske, jakt och uppenbarligen också magnet för den ovanliga isfågeln.

Göktyta *Jynx torquilla*

Ca 16 revirhävdande fåglar har rapporterats. Återigen blev det häckning i en av göktyteholkarna i Torslunda, Färingsö (GCd m.fl.) och 7 ungar ringmärktes 24.6 (SLn).

Mindre hackspett *Dendrocopos minor*

10 revirhållande hannar/par inrapporterade. En konstaterad häckning vid Sandudden, Träkvista (AHk, LHk).

Trädlärka *Lullula arborea*

Sjungande fåglar: 1 ex Skå kyrka, Färingsö 18.3 (RKg), 1 ex Torslunda 21.3 (GCd), 1–2 ex Hagalund, Adelsö 21.3–16.5 (HAn, BSn), 1 ex Prästnibble, Färingsö 21–29.3 (LBe, SHn m.fl.), 1 ex Väsby hage 28.3 (FTd), 1 ex Eldgarnsö 28.3 (GSd), 1 ex Träkvistamalm 31.3 (REm), 1 ex Ekerö kyrka 1.4–10.4 (UKi m.fl.), 1 ex Malmviks strandängar 13.4 (JWn), 1 ex Menhammarsviken 13.4 (JWn), 1 ex Eldgarnsö 1.5 (JWn), 1 ex Samting, Adelsö 1.5 (HAn, BSn), 1 ex Sandudden, Träkvista 10.4–24.5 (JHn), 1 ex Tillflykten 8.7 (HBd).

Rödstrupig piplärka *Anthus cervinus*

1 ex Svartsjövikens 6.9 (GSd), 1 ex Lovö kyrka 19.9 (MNn), 1 ex Prästnibble, Väntholmsviken 23.9 (GSd).

Gulärta *Motacilla flava*

Konstaterad häckning vid Mastområdet där en adult fågel sågs mata en unge 3.7 (FTd). I Svartsjövikens och vid Malmviks strandängar sågs flera fåglar i lämplig häckningsbiotop.

Forsärta *Motacilla cinerea*

Kommunens tredje fynd av arten sträckte förbi Ekeby brygga på Munsö 30.3 (GCd).

Sädesärsla *Motacilla alba*

De första fåglarna sågs redan 18.3 vid Sötvattenslaboratoriet (BÅJn).

Strömstare *Cinclus cinclus*

1 ex Rastaholm 11–31.1 (LBe, SHn m.fl.), 1 ex uppehöll sig under Tappströmsbron 7–11.3 (PEm m.fl.).

Gärdsmyg *Troglodytes troglodytes*

Vinterfynd: 17 fynd i januari, 14 i februari, 13 i mars och 11 i december. Detta får ses som höga siffror på Mäläröarna.

Rödhake *Erithacus rubecula*

Vinterfynd: 1 ex Sötvattenslaboratoriet 5.1–15.3 (UNn m.fl.), 1 ex Lindhaga 13.2 (JBk), 1 ex Älby hage 21.2 (MNn), 1 ex Koviken, Lovön 15.3 (MNn), 1 ex Torslunda 1.12–26.12 (GCd), 1 ex Klippans skog, Färingsö 16.12 (GSd), 1 ex Tillflykten, Lovön 29.12 (FTd), 1 ex Stenhamra 31.1 (PEm).

Blåhake *Luscinia svecica*

1 ex Malmviks strandängar 29.8 (SSg) och 12.9 (MNn). 1 ex Torslunda 4.9 (GCd), 1–3 ex vid Mastområdet 7.9–19.9 (FTd m.fl.), 1–3 ex runt Svartsjövikens 7.9–14.9 (GCd m.fl.), 1–2 ex Helgö kanal 7.9–11.9 (UKi), 2–3 ex Ölsta tegeldamm 15.9–16.9 (GSd, GFg).

Rödvingetrast *Turdus iliacus*

Invasionsartad förekomst under hösten och året ut beroende på stor födotillgång. I december inte mindre än 40 observationer inlagda på Svalan. Högsta noteringen 90 ex Ilända, Färingsö 13.12 (NWk, MÅg). Övriga vinterfynd: 1 ex Menhammarsviken 25.1 (ASm), 1 ex Torslunda 4.3 (GCd), 1 ex Menhammarsviken 4.3 (UNn).

Dubbeltrast *Turdus viscivorus*

Vinterfynd: 3 ex Eldgarnsö 2.1–28.2 (JBk, GSd m.fl.) 3 ex Färentuna kyrka 3.1–2.2 (JWn, MAN m.fl.), 1 ex Hilleshög, Färingsö 9.1–1.3 (GSd m.fl.), 1 ex Stora Dalby, Adelsö 11.1 HAN, 1 ex Kungsbergabadet 17.1 (LBe, SHn), 1 ex Älby hage 31.1 (LBe, SHn), 2 ex Bonavik, Munsö

13.12 (FTd), 1 ex Kärsödragsviken, Munsö 13.12 (FTd), 2 ex Eldgarnsö 13.12 (MÅg, NWk), 4 ex Väsby hage 13.12 (SHn, LBe), 6 ex Klippans skog, Färingsö 16.12 (GSd), 6 ex Koviksvägsåket, Lovön 19.12 (MNn), 2 ex Sötvattenslaboratoriet 19.12 (MAN), 1 ex Eldgarnsö 27.12 (JWn), 1 ex Tillflykten, Lovön 29.12 (FTd).

Gräshoppångare *Locustella naevia*

1 ex Eldgarnsö 9.5 (JLd), 1 ex Menhammarsviken 17.5–5.7 (MNn, UNn m.fl.), 1 ex 17.5–25.6 (JWn), 1 ex Eldgarnsö, 26.5 (JBk), 2 ex vid Dyängen, Munsö 30.5 (MMt), 1 ex Svartsjövikens 16–25.6 (JMn m.fl.), 1 ex Fladen, 24.6 (MBm, UAn), 1 ex Malmviks strandängar 14.7 (GCd).

Flodsångare på Helgö

Flodsångare *Locustella fluviatilis*

Andra året i rad 1 ex sjungande dagtid Helgö kanal 21–27.6 (UNn m.fl.).

Sävsångare *Acrocephalus schoenobaenus*

I slutet av april 2 ex Älby hage 28.4 (UKi), 1 ex mastområdet 29.4 (FTd), 1 ex Väntholmsviken 29.4 (GSd), 3 ex Menhammarsviken 29.4 (UNn) 1 ex Mastområdet 30.4 (FTd), 1 ex Eldgarnsö 30.4 (MAN). En sen fågel födosökte vid Svartsjö dämme 21.9 (GSd).

Kärsångare *Acrocephalus palustris*

En konstaterad häckning vid mastområdet på Lovön där första fågeln hördes sjunga 31.5 och

den 5.7 kunde ungar höras från boet (MNn m.fl.). *Övriga obsar*: 1 ex sötvattenslaboratoriet 31.5 (JRg m.fl.), 1 ex Eldgarnsö 1–6.6 (MNn, JWn), 1 ex Lindö, Lovön 9.6 (FTd), 1 ex Kina Slott 13–16.6 (MNn m.fl.), 1 ex Kaggeholm, Helgö, 21.6 (PGn m.fl.), 1 ex Brostugan 22.6 (FTd), 1 ex Vägkorset Iländavik/skär, Färingsö 23.6 (REm), 1 ex Brostugan 29.6 (NWk, JRe).

Rörsångare *Acrocephalus scirpaceus*

Ett tidigt ex. sjöng vid Älby hage redan 22.4 (UKi).

Trastsångare *Acrocephalus arundinaceus*

1 ex uppehöll sig vid Svartsjö däme 16.5–17.7 (UKi m.fl.), 1 ex Väntholmsviken 1.6 (MNn), 1 ex sjöng i vassen nedanför Kina Slott 13.6 (MNn).

Härmsångare *Hippolais icterina*

Ett bra år för arten på Mälariöarna med 15 sjungande fåglar på tolv olika lokaler.

Gransångare *Phylloscopus collybita*

Sjungande fåglar: Ute på Eldgarnsö 1 ex 5.4 (JWn), 1 ex 24.5 (JWn), 1 ex 31.5 (UNn), 1 ex 1.6 (MOF) och 1 ex 6.6 (JBk). 1 ex Eriksten, Skärvik 21.4 (AEdn), 1 ex Tillflykten, Lovön 28.4 (JWn), 1 ex Alviken, Stenhamra 9.5 (HTs), 1 ex Väsby hage 14.5 (UKi), 1 ex Pilsholmen, Munsö 16.5 (MAn, UNn), 1 ex Tillflykten 8.7 (HBd). Ett oktoberfynd med 2 ex vid Prästnibble, Väntholmsviken 3.10 (GSd, GFg).

Mindre flugsnappare *Ficedula parva*

För andra året i rad fick vi besök av denna för Mälariöarna ovanliga flugsnappare. 1 ex sjöng på Eldgarnsö 30–31.5 (FTd m.fl.).

Skäggmes *Panurus biarmicus*

Två årsungar observerades vid Svartsjö kanal 19.8 vilket får tolkas som att häckning genomförts (GSd, GFg). *Övervintrande fåglar*: 5 ex Stavsund, Helgö kanal 1.1 (UKi), lockläte hördes vid Sötvattenslaboratoriet 12.1 (UNn), 2 ex Svartsjö däme 17.1 (GSd m.fl.), samt 31.1 (MAn, UNn). 1–3 ex Svartsjövikens 1.2 (JWn m.fl.), 3 ex Fredriksdal, Lovön 9.2 (REm), 1 ex Svartsjövikens 21.2 (JBk), lockläte hördes vid

Rastaholm 22.2 (JWn). Även fynd i november och december indikerar övervintring: 2 ex Menhammarsviken 1.11 (MNn), 1 ex Svartsjövikens 21.11 (JWn), 1 ex Svartsjövikens 5.12 (JWn).

Törnskata *Lanius collurio*

En ungfågel visade sig bli en riktig långstannare och höll sig kvar vid Mastområdet ända till den 9.10 (FTd m.fl.). Detta är en av de senaste inlandsobservationerna i Stockholms rapportområde någonsin.

Varfågel *Lanius excubitor*

Även 2009 var Menhammarsviken, Svartsjövikens, Mastområdet och Malmvik bra lokaler för övervintrande varfåglar. *Övriga fynd*: 1 ex Lindby, Adelsö 9.1 och 24.1 (HAn). 1 ex Oskarsborg, Lovön 11.1 samt 7–8.3 (FTd). 1 ex Eknäs, Stenhamra 17.1 (GCd). 1 ex Stavsund, Helgö kanal 23.1 (UKi) och 14.2 (HAn). 1 ex Lindhaga, Färingsö 31.1 (JBk), 1 ex Berga gård 13–18.2 (FTd), 1 ex Kårsödragsviken 15.3 (FTd), 1 ex Bonavik, Munsö 28.3 (FTd), 1 ex Sandvikens, Munsö 28.3 (FTd). *Höst*: 1 ex Torslunda 22.9 (GCd), 1 ex Kårsödragsviken 13.12 (FTd), 1 ex Sjöängen, Munsö, 13.12 (SHn, LBe).

Nötkråka *Nucifraga caryocatactes*

1 ex Stenhamra 13.1 (JBk), 1 ex Väsby hage 14.2 (JWn), 1 ex Sötvattenslaboratoriet 15.2 (MNn), 1 ex Väntholmsviken 25.3 (GSd), 1 ex Drottningholms slott 10.4 (MNn), 1 ex Älby hage 1.10 (UKi)

Råka *Corvus frugilegus*

1–4 ex Svartsjövikens 17.3–7.4 (GSd, GFg m.fl.), 1 ex 8.4–10.4 (MNn m.fl.), 1 ex Bonadammen, Munsö 10.4 (MNn), 1 ex Bonadammen, Munsö 10.10 (SHn, LBe), 1 ex Svartsjövikens 21.11 (GSd, GFg).

Stare *Sturnus vulgaris*

Övervintrande: Ovanligt många vinterfynd gjordes. Upp till 10 ex uppehöll sig i Svartsjövikens 5.1–28.2 (UKi m.fl.), 1 ex Adelsö kyrka 16.1 (HAn). December: 10 ex till som flest 35 ex Svartsjövikens (JWn m.fl.), Menhammarsviken

28 ex till som flest 50 ex (UNn m.fl.), 70 ex Munsö kyrka 13.12 (SHn, LBe).

Bofink *Fringilla coelebs*

Vinterfynd: 1 ex Närlunda 1–3.1 (LBBe), 1 ex Skärvik 9.1 (UNn), 1 ex Tappström 17.1 (LBe, SHn), Som flest 12 ex Söderströms väg, Stenhamra 5.1–25.2 (REm m.fl.), 1 ex Svartsjövik 27.1 (REm), 1 ex Brostugan 7.2 (SSg) 1–2 ex Klippans väg, Färingsö 1–24.12 (GSd), 1 ex Älby hage 16.12 (UKi), 1 ex Torslunda 19.12 (GCd), 1–3 ex Sötvattenslaboratoriet, 19–20.12 (MNn m.fl.).

Bergfink *Fringilla montifringilla*

Vinterfynd: 1–4 ex Söderströms väg, Stenhamra 30.1–25.2 (REm m.fl.), 1–3 ex 1–24.12 (GSd), 4 ex Lindhaga, Färingsö 12.2 (JBk), 15 ex Älby hage 16.12 (UKi), 1 ex Torslunda 19.12 (GCd), 1 ex Sötvattenslaboratoriet 25.12 (JWn), 11 ex Gällstaö 27.12 (JSl), 1 ex Älby hage 29.12 (UKi), 1 ex Stenhamra 31.12 (PEm).

Steglits *Carduelis carduelis*

Största flockarna kring Mastområdet med toppnoteringen 200 ex 11.9 (JWn).

Hämpling *Carduelis cannabina*

En stor flock på 50 ex sågs vid Bonadammen, Munsö 10.10 (SHn, LBe).

Vinterhämpling *Carduelis flavirostris*

En flock på ca 20 ex uppehöll sig vid Svartsjövik 23.1–8.3 (GCd m.fl.), 10 ex Malmviks strandängar 14.4 (GSd), 5 ex Svartsjövik 1.11 (GSd), 6 ex flög förbi Torslunda 7.11 (GCd), 3 ex Mastområdet 18–20.12 (FTd, JWn m.fl.).

Brunsiska (Sydlig gräsiska) *Carduelis flammea cabaret*

På Klippans väg, Färingsö 1 ex 1.2 (GFg, GSd) och 1 ex 11.2 (GSd). 2 ex Torslunda 12.2 (REm), 1 ex Klippans väg, Färingsö 22.2 (GSd), 1 ex Närlunda 6–7.3 (LBBe) och 1 ex Gällstaö 16.3 (JSl).

Snösiska *Carduelis hornemanni*

Ovanligt många fågelmatningar föräddades ett besök 2009. Årets första sågs på Klippans väg, Färingsö 4.1 (GSd, GFg). Sen rullade det på med 1 ex på Granitvägen i Stenhamra 1.2 (PEm), 1 ex Lindhaga, Färingsö 12.2 (JBk), 1–2 ex Torslunda 12.2–15.2 (GCd), 1 hanne Sötvattenslaboratoriet 14.2 (MNn) och den 15.2 en honfärgad på samma matning (JWn). 1 ex Klippans väg, Färingsö 22.2 (GSd), 1 ex Älby hage 22.2 (UKi m.fl.), 1 ex Klippans väg, Färingsö 23.2 (GSd), 1 ex Granitvägen, Stenhamra 1.3 (PEm), 1 hanne Klippans väg, Färingsö 10.3–16.3 (GSd m.fl.). Förutom dessa fågelbordsbesökare sågs en fågel vid Svartsjövik 25.1 (HMt).

Mindre korsnäbb

Mindre korsnäbb *Loxia curvirostra*

Det har fullkomligt kryllat av mindre korsnäbb. 143 observationer finns inlagda på Svalan. Det kan jämföras med 2008 då 41 st. var inlagda. Största antalet var ett hundratal som cirkulerade kring Ekebyhovsbacken 12.9 (MNn).

Större korsnäbb *Loxia pytyopsittacus*

Med det stora inflödet av mindre korsnäbb har även ovanligt många observationer av dess större kusin gjorts. Fr.a. observationer från Klippans skog och närområde där 1 ex sjöng

.7 (GSd), 1 ex 17.7 (GFg), 1 ex 5.9 (GSd), 6 ex 14.9 (GSd), 2 ex 28.9 (GSd), 7 ex 25.10 (GFg), 1 ex 13.11 (GSd) och 4 ex 24.12 (GSd).
 Övriga: 1 ex Kina Slott 13.6 (MNn), 1 ex Lindhaga, Färingsö 12.9 (JBk), 2 ex Torslunda 14.10 (GCd), 2 ex Adelsö 18.10 (MAn), 5 ex Hagalund, Adelsö 25.10 (HAn, BSn) och 4 ex Menhammarsviken 1.11 (MNn).

Bändelkorsnäbb *Loxia leucoptera*

Även vår tredje korsnäbbsart deltog i årets korsnäbbs invasion och tangerade rekordåret 2002. 1 ex Ekebyhovsbacken 12.9 (MNn), 1 ex Ris-högsdammen, Prästnibble 16.9 (GSd, GFg), 1 ex Sångå Säby 16.9 (AJn), 1 ex Klippans skog, Färingsö 13–14.11 (MAn, GSd), 1 ex Menhammarsviken 1.11 (MNn) och 1 ex Koviksvägskälet, Lovön, 12.12 (JWn).

Rosenfink *Carpodacus erythrinus*

Årets fem fynd är den näst högsta siffran på 2000-talet. 1 ex sjöng vid Helgö kanal 25.5 (UKi), 1 ex Svartsjövik 25.5 (JBk), 1 ex Österby, Färingsö 2.6 (UAn), 1 adult hanne sjöng vid Menhammarsviken 3.6 (CLm) och 1 ex sjöng vid Kaggeholm 13.6 (MNn).

Tallbit *Pinicola enucleator*

20 ex flög förbi Ekerö centrum 8.1 (JBk), 1 ex Lovö kyrkängar 8.3 (MNn), 8 ex besökte ett fågelbad i Skärvik 21.11 (TWr) och 2 ex Ris-högsdammen, Prästnibble 24.12 (GSd).

Stenknäck *Coccothraustes coccothraustes*

Som mest sågs 20 ex vid Älby hage 14.2 (LBe, SHn).

Lappsparr *Calcarius lapponicus*

2 ex flög förbi vid Holmbacken i Svartsjövik 13.9 (GCd).

Snösparv *Plectrophenax nivalis*

1 ex uppehöll sig med björktrastar i Svartsjövik 12.2–17.2 (JWn m.fl.), 1 ex sträckte förbi Torslunda 21.3 (GCd), 1–3 ex Svartsjövik 23–31.3 (GSd, AMä m.fl.) och 7 ex Kårsö Gård 28.3 (LBe, SHn).

Ortolansparv *Emberiza hortulana*

1 fågel sjöng vid Bonadammen på Munsö 10.5 (MNn), 1 ex sågs vid församlingsgården Lovö kyrka 17.6 (FTd) och 1 juvenil fågel rastade på en åker vid Lovö kyrka 21.9 (SSg).

(HAn) Hasse Andersson, (MAn) Mats Andersson, (AAn) Angelica Aronsson, (UAn) Ulf Aronsson, (HBd) Hasse Berglund, (MBm) Martin Bergström, (JBk) Janne Björk, (LBBE) Laine Borejö Bronge, (LBe) Linus Brobacke, (GCd) Glenn Cornland, (BDk) Bertil Dolk, (UDk) Ulla Dolk, (REm) Runo Edholm, (EEt) Eva Edmert, (HEy) Hans Elleby, (REy) Rasmus Elleby, (PEm) Patrik Engström, (AEdn) Astrid Edin, (AERN) Anders Eriksson, (BEn) Bengt Eriksson, (TEn) Tommy Eriksson, (GFg) Göran Forsberg, (NMFn) Nils MAGNUS Fredriksson, (IGd) Ingemar Gard, (PGn) Peter Gavelin, (MGr) Mats Gothnier, (SHn) Signe Hagerman, (JHn) Jonas Hedin, (AHk) Anton Höök, (LHk) Lennart Höök, (UIs) Ulric Ilvéus, (AJn) Anders Jansson, (BÅJn) Bengt-Åke Jansson, (MKy) Matthis Kaby, (RKg) Rony Karlberg, (UKi) Urpo Könnömäki, (KKn) Kjell Kroon, (RLt) Ragnar Lagerkvist, (CLm) Christian Lagström, (JLd) Johan Lind, (BLd) Björn Lindblad, (RLg) Regina Lindborg, (SLn) Sören Lindén, (JMn) Jukka Markkanen, (HMT) Håkan Markstedt, (JMn) Jonas Melin, (MOF) Mälarsjöarnas Ornitologiska Förening, (MMt) Magnus Mossfeldt, (AMä) Ari Määttä, (MNn) Micke Nederman, (UNn) Ulf Nilsson, (GOn) Gunilla Olsson, (TPn) Thomas Pettersson, (JRg) Jonas Rudberg, (JRe) Jacob Rudhe, (HRp) Helge Röttorp, (GSd) Gigi Sahlstrand, (SSg) Svenne Schultzberg, (SSt) Sune Sellstedt, (ASm) Anders Sennmalm, (JSn) Johan Skutin, (JSI) Jan Sondell, (USn) Ulf Svan, (ASn) Anders Svenson, (BSn) Birgit Svensson, (HTs) Hans Terelius, (FTd) Fredrik Thernlund, (PJUl) Per Johan Ulfendahl, (TWr) Torsten Welander, (NWk) Niklas Westermark, (JWn) Jan Wernerman, (LWm) Lars Wetterström, (MÅg) Mikael Åsberg, (PÅg) Per Åsberg.

Verksamhetsberättelse för 2009

Ulf Nilsson

Styrelsen för Mälareöarnas Ornitologiska Förening (MOF) lämnar härmed följande verksamhetsberättelse för år 2009

Organisationsfrågor

Styrelse

Urpo Könnömäki – ordförande
Jan Sondell – vice ordförande
Jan Björk – kassör
Ulf Nilsson – sekreterare
Linus Brobacke – ledamot
Glenn Cornland – ledamot
Signe Hagerman – ledamot
Gigi Sahlstrand – ledamot
Björn-Olof Svanholm – ledamot

Revisorer

Torsten Wellander, ordinarie
Torbjörn Alm, ordinarie
Gudrun Skoglund, suppleant

Valberedning

Staffan Wolter, sammankallande
Magnus Furst
Per Öhman

Kontaktpersoner

Fågelobservationer:	Glenn Cornland Linus Brobacke
Naturvårdsfrågor:	Urpo Könnömäki
Programansvarig:	Urpo Könnömäki
Årsskriften:	Jan Sondell

Antal medlemmar

Antalet medlemmar 2009 var 128 fördelat mellan 103 ordinarie medlemmar och 25 familjemedlemmar.

Medlemsavgift

Medlemsavgiften för 2009 är oförändrad för ordinarie medlem som betalar 140 kronor. Familjemed-

lem och ungdom under 18 år betalar 50 kronor.

Ekonomi

Föreningens ekonomi framgår av separat redogörelse.

Styrelsesammanträden

Styrelsen har haft två sammanträden under 2009.

Årsmöte

Årsmöte hölls den 26 mars 2009 i Ekuddens föreningslokal på Ekuddsvägen 12.

Programblad

Ett vår/sommarprogram och ett höst/vinterprogram har utkommit.

Nyhetsbrev

Genom nyhetsbrev via e-post har de medlemmar som anmält intresse fått ta del av fågelobservationer och föreningsinformation.. Dessa har sammanställts av Glenn Cornland.

Föreningen 10 år

Föreningens 10-års jubileum uppmärksammades och firades i samband med en exkursion runt Svartsjövikens den 18 oktober. Exkursionen avslutades med korvgrillning vid grillplatsen.

Exkursioner och föreningsmöten

Under året har MOF arrangerat fjorton exkursioner och en innekväll. Lovön, Eldgarnsö, Svartsjövikens, Urpos fågelmatning, Adelsö - Kyrkölen och norra Uppland är platser som har besökts. Andra aktiviteter har varit flera

”artrally”, lyssna på nattsångare, ”sitt och glo” och riksmästerskapet i tomtskådning. Innekvälens program var bildvisning från en skådarresa till Alaska och norra ishavet som Urpo och Gigi deltog i.

Svartsjövikens

MOF har även i år deltagit aktivt i projekt Svartsjövikens genom inventering av häckfågelfaunan och veckovisa observationer under

våren. Häckfågelinventering har också utförts i Dämmet norr om Svartsjövikens. MOF har även genomfört flera exkursioner vid Svartsjövikens.

Årsskrift 2008

MOF har även detta år producerat en årsskrift som delades ut på årsmötet den 26 mars till de medlemmar som närvarade. Övriga medlemmar har fått årsskriften via post. Årsskriften trycktes i färg i B5 format och innehöll 40 sidor.

Artlistor för Mälarsjöarna 2009

Glenn Cornland

Nedan sammanställs antalen fågelarter vissa medlemmar sett i olika områden på Mälarsjöarna t.o.m. 2008. Ekerölistan gäller hela kommunen. Lovö inkluderar Lindö och Malmvik. Svartsjövikens inkluderar Svartsjö däme.

	Kryss 2009	Totalt	Senast sedda art/arter
Ekerölistan			
Urpo Könnömäki		232	
Jan Björk		227	
Micke Nederman	5	220	prutgås, smalnäbbad simsnäppa
Glenn Cornland	3	214	forsärla, större. korsnäbb
Svenne Schultzberg	1	209	flodsångare
Martin Bergström		205	
Ulf Aronsson	1	202	ägretthäger
Runo Edholm	2	200	flodsångare, hornuggla
Jan Wernerman	7	199	bergand, bändelkorsnäbb
Linus Brobacke	4	197	smalnäbbad simsnäppa, bergand
Ulf Nilsson	11	196	mindre korsnäbb, bergand
Signe Hagerman	3	195	snösiska, bergand
Laine Boresjö-Bronge		192	
Gigi Sahlstrand	21	192	mindre sångsvan, tallbit
Mats Andersson	7	184	bändelkorsnäbb, större korsnäbb
Göran Forsberg	Ny	168	kungsfiskare, stenfalk
Staffan Wolter	6	154	härmsångare, sjöorre
Lovölistan			
Svenne Schultzberg	0	186	
Micke Nederman	Ny	180	svarthakedopping, kärnsnäppa
Martin Bergström	0	161	
Jan Wernerman	10	158	vinterhämppling, snatterand
Runo Edholm	4	146	hornuggla, strömstare

”artrally”, lyssna på nattsångare, ”sitt och glo” och riksmästerskapet i tomtskådning. Innekvälens program var bildvisning från en skådarresa till Alaska och norra ishavet som Urpo och Gigi deltog i.

Svartsjövikens

MOF har även i år deltagit aktivt i projekt Svartsjövikens genom inventering av häckfågelfaunan och veckovisa observationer under

våren. Häckfågelinventering har också utförts i Dämmet norr om Svartsjövikens. MOF har även genomfört flera exkursioner vid Svartsjövikens.

Årsskrift 2008

MOF har även detta år producerat en årsskrift som delades ut på årsmötet den 26 mars till de medlemmar som närvarade. Övriga medlemmar har fått årsskriften via post. Årsskriften trycktes i färg i B5 format och innehöll 40 sidor.

Artlistor för Mäläröarna 2009

Glenn Cornland

Nedan sammanställs antalen fågelarter vissa medlemmar sett i olika områden på Mäläröarna t.o.m. 2008. Ekerölistan gäller hela kommunen. Lovö inkluderar Lindö och Malmvik. Svartsjövikens inkluderar Svartsjö däme.

	Kryss 2009	Totalt	Senast sedda art/arter
Ekerölistan			
Urpo Könnömäki		232	
Jan Björk		227	
Micke Nederman	5	220	prutgås, smalnäbbad simsnäppa
Glenn Cornland	3	214	forsärla, större. korsnäbb
Svenne Schultzberg	1	209	flodsångare
Martin Bergström		205	
Ulf Aronsson	1	202	ägretthäger
Runo Edholm	2	200	flodsångare, hornuggla
Jan Wernerman	7	199	bergand, bändelkorsnäbb
Linus Brobacke	4	197	smalnäbbad simsnäppa, bergand
Ulf Nilsson	11	196	mindre korsnäbb, bergand
Signe Hagerman	3	195	snösiska, bergand
Laine Boresjö-Bronge		192	
Gigi Sahlstrand	21	192	mindre sångsvan, tallbit
Mats Andersson	7	184	bändelkorsnäbb, större korsnäbb
Göran Forsberg	Ny	168	kungsfiskare, stenfalk
Staffan Wolter	6	154	härmsångare, sjöorre
Lovölistan			
Svenne Schultzberg	0	186	
Micke Nederman	Ny	180	svarthakedopping, kärnsnäppa
Martin Bergström	0	161	
Jan Wernerman	10	158	vinterhämppling, snatterand
Runo Edholm	4	146	hornuggla, strömstare

Ulf Nilsson	Ny	141	mindre korsnäbb, sädgås
Linus Brobacke	3	142	småskrake, svarthakedopping
Mats Andersson	11	138	mosnäppa, vinterhämpling
Signe Hagerman	2	137	strömstare, småskrake

Svartsjölistan

Jan Björk	0	194	
Urpo Könnömäki	0	185	
Micke Nederman	5	182	smalnäbbad simsnäppa, kustpipare
Glenn Cornland	4	176	gråsparv, kungsfågel
Ulf Aronsson	2	175	ägretthäger
Martin Bergström		170	
Svenne Schultzberg		166	
Jan Wernerman	5	164	silvertärna, kornknarr
Ulf Nilsson	17	160	m. hackspett, kattuggla
Gigi Sahlstrand	30	160	stjärtmes, bergand
Runo Edholm	1	158	
Linus Brobacke	3	142	smalnäbbas simsnäppa, järnsparv
Signe Hagerman	3	141	pilgrimsfalk, järnsparv
Mats Andersson	9	139	havstrut, stjärtand

Tomtlistan

Urpo Könnömäki, Älby hage, Ekerö		167	
Jan Björk, Lindhaga, Färingsö	1	137	varfågel
Glenn Cornland, Toroslunda, Färingsö	3	137	bläsand, större korsnäbb
Gigi Sahlstrand, Prästnibble, Färingsö	15	135	sjöorre, bändelkorsnäbb
Göran Forsberg, Prästnibble, Färingsö	15	135	sjöorre, bändelkorsnäbb
Jan Sondell, Gällstaö, Ekerö	2	133	svarthakedopping
Ulf Aronsson, Österby-Färingsö	2	114	rosenfink, pilgrimsfalk
Staffan Wolter, Ängskorsvägen, Ekerö	2	69	mindre hackspett, sånglärka
Runo Edholm, Stenhamra	3	66	

Ekerö kommun, årskryss 2009

Micke Nederman	189	Mats Andersson	157
Jan Björk	177	Urpo Könnömäki	157
Gigi Sahlstrand	175	Göran Forsberg	152
Glenn Cornland	169	Linus Brobacke	149
Ulf Nilsson	167	Signe Hagerman	146
Jan Wernerman	162	Runo Edholm	143

Inventera brun kärnhök 2010!

Sveriges Ornitologiska Förenings (SOF) har utsett brun kärnhök till inventeringsart 2010. Håll alltså extra utkik över alla vassar och rapportera häckningskriterier såsom spelflygande hannar, fåglar med bomaterial, bytesväxlade par, matning av ungfåglar etc. på Svalan!